

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Liis Lääts

TARVASTU VALLA NOORSOOTÖÖ KVALITEET

Lõputöö

Juhendaja: Lii Araste, MA,
kogukonnatöö lektor

Kaitsmisele lubatud:
(juhendaja allkiri)

Viljandi 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. NOORSOOTÖÖ SUUNAD	6
1.1. Noorsootöö piirid.....	6
1.1.1. Euroopas.....	6
1.1.2. Eestis	10
1.1.3. Kohalikus omavalitsuses	13
1.1.3.1. Tarvastu vallas.....	15
1.2. Noorsootöö kvaliteet.....	17
1.2.1 Noorsootöö kvaliteedi hindamine	18
1.2.1.1. Terviklik kvaliteedi juhtimine ehk TQM.....	20
1.2.1.2. Demingi pideva parendamise tsükkel ehk PDCA-ring	22
2. TARVASTU VALLA NOORSOOTÖÖ KVALITEET	24
2.1. Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel	24
2.1.1. Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli rakendamisest.....	27
2.2. Populatsioon ja valim.....	29
2.3. Kvaliteedi hindamise peamised tulemused	31
2.4. Noortele on loodud mitmekülgsed mitteformaalse õppimise võimalused.....	32
2.4.1. Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks.....	32
2.4.2. Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks.....	34
2.4.3. Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja multikultuursuse väärtustamist	35
2.4.4. Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemusi ja –tulemusi	36
2.5. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks	
2.5.1. Soodustatakse noorte osaluskogemuse saamist	37
2.5.2. Soodustatakse noorte kodanikualgatust	38

2.6. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks	39
2.6.1. Noortele võimaldatakse kvaliteetset nõustamisteenust	39
2.6.2. Noortele suunatud info on kättesaadav	40
2.6.3. Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse läbi laiapõhjalise koostöövõrgustiku	41
2.7. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond	42
2.7.1. Noorsootöö on prioriteedina sätestatud kohaliku omavalitsuse dokumentatsioonis....	42
2.7.2. Kohaliku omavalitsuse noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel	43
2.7.3. Noori kaasatakse otsustetegemise protsessi	43
2.7.4. Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad	44
2.7.5. Noorsootööd pakkuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud.....	45
2.7.6. Toimub kaasaegsete ja uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös	47
2.7.7. Regulaarselt uuritakse noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet.....	47
3. JÄRELDUSED JA PARENDUSETTEPANEKUD	48
KOKKUVÕTE	51
KASUTATUD ALLIKAD	53
LISAD	
Lisa 1: Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli eesmärgid, alaeesmärgid ja indikaatorid	58
Lisa 2: Kohaliku omavalitsuse profiil.....	64
Lisa 3: Küsitlusvorm 7-12-aastastele.....	65
Lisa 4: Küsitlusvorm 13-26-aastastele	68
Lisa 5: Küsitlusvorm noorteühenduste ja -organisatsioonidele	75
Lisa 6: Küsitlusvorm noorsootöötajatele	79
SUMMARY	83
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	85

SISSEJUHATUS

Noorsootöö sisuks on luua noore arenguks vajalikke tingimusi: tegemist on kompleksse ja keerulise nähtusega. Noorsootöötaja jaoks tähendab see ühelt poolt hulgaliselt erinevaid lähenemisvõimalusi, teisalt suurt vastutust, et kujundada noore isiksust väarikaks, ennast ja teisi austavaks kodanikuks. Kuid noorsootöö keerukuses võib peituda ka oht, et noorsootöötaja ei teadvusta oma töö laiemat konteksti, tegutsedes suure innuga, kuid lähtudes vaid oma paremast äranägemisest ja sisetundest.

Ehkki Euroopas on riigiti noorsootöö definitsioon vastavalt sihtgrupile ja riigi ajaloolisele arengule erinev, on Eestis noorsootööl selgesti määratletud õigusruum ja eesmärgid. Tänu kindlale raamistikule on kohalikul omavalitsusel, kui noorsootöö peamisel elluviijal, kindlad juhtnöörid noorsootöö teostamiseks. Ent siinkohal on oluline, et kohaliku omavalitsuse noorsootöö lähtuks nii Eesti kui ka Euroopa noorsootöö põhilistest arengusuundadest.

Eestis on noorsootööd aastakümnete vältel mõistetud eelkõige vaba aja veetmise ja huvitegevusena (Kannelmäe 2014), tänaseks on arusaama noorsootööst oluliselt laiendatud ning rõhuasetus on mitteformaalsel haridusel laiemalt: üha olulisemaks muutuvad noorsootöös hariduse sisu ja kvaliteet (Araste 2013, lk 91).

Edward W. Demingi põhimõtetele tuginedes loodi 2010. aastal noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel, kus on hindamise kõrval oluline roll parendustegevuste planeerimisel. Antud mudelit rakendan ka oma lõputöös Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamisel.

2015. aasta sügise hakul asusin noorsootöötajana tööle Tarvastu valda. Igapäevatöö kõrvalt on keerukas töö väärtust või kvaliteeti hinnata. Soov jõuda mõistmisele, kas olen töötatud aja vältel lähtunud piirkonna, keskkonna ja eelkõige noorte vajadustest, andis käesoleva töö teemaks isikliku tõuke. Ehkki valla noorsootöötajad teevad omavahel koostööd, jääb küsitavaks kuivõrd oma igapäevaseid ülesandeid täites tegevust mõtestatakse, eesmärgistatakse ja töö kvaliteeti

hinnatakse. Saavutamaks noorte ja ühiskonna vajadustest lähtuvaid lahendusi, on tarvis teada, mida on võimalik olemasolevate ressursidega saavutada, mis on juba tehtud ja kuhu edasi?

Kuna senini on puudunud terviklik ülevaade sellest, milliseks on selgete prioriteetideta Tarvastu valla noorsootöö kvaliteet kujunenud, sõnastasin oma lõputöö **uurimisprobleemi** järgmiselt: Milline on Tarvastu valla noorsootöö kvaliteet?

Uurimisprobleemi lahendamiseks seadsin **eesmärgiks** saada ülevaade kvaliteetse noorsootöö raamistikust, kaardistada Tarvastu valla noorsootöö hetkeolukord, hinnata selle kvaliteeti ja teha esmaseid ettepanekuid kvaliteedi parendamiseks. Kusjuures hetkel arendusvajadustena näivaid omadusi on pideva parendamise tulemusel võimalik ühel hetkel näha tugevustena. Püstitatud eesmärgi aitavad saavutada järgmised **uurimisküsimused**:

Missugune on kvaliteetse noorsootöö raamistik?

Millised on Tarvastu valla noorsootöö peamised tugevused?

Millised on Tarvastu valla noorsootöö võimalikud arendusvajadused?

Käesolev lõputöö jaguneb kolmeks peatükiks, mille **esimeses** annan ülevaate kvaliteetse noorsootöö raamistikust: peamistest arengusuundadest Euroopas, Eestis ja kohalikus omavalitsuses; noorsootöö kvaliteedist ja selle hindamisest. **Teises** peatükis kirjeldan Eesti noorsootöö kvaliteedi hindamise mudelit ja selle rakendamist uurimisprotsessis, kirjeldan valimit ning annan ülevaate peamistest kvaliteedi hindamise tulemustest Tarvastu vallas. **Kolmandas** peatükis esitlen kokkuvõtvaid järeldusi ja toon välja esmased parendusettepanekud Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi arendamiseks.

Täna oma lõputöö valmimisele panuse andnud enesehindajate meeskonnaliikmeid: Tarvastu valla haridus- ja kultuurinõunikku, Tarvastu Gümnaasiumi huvijuhti, Tarvastu Gümnaasiumi õpilasesinduse IT-spetsialisti, Tarvastu vallavanemat ning välishindajaid: Eesti Noorsootöö keskuse kohalike omavalitsuste koostöörupi peaeksperti, Eesti Noorsootöö Keskuse kvaliteedi ja seire suuna juhti (2008-2013) ja käesoleva töö juhendajat.

1. NOORSOOTÖÖ SUUNAD

Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise puhul on vajalik teada, millistest raamistikest lähtub Euroopa ja Eesti noorsootöö: kõik kolm tasandit peavad olema omavahel kooskõlas.

1.1. Noorsootöö piirid

Noorsootöö peamiseks tunnuseks on tähelepanu pööramine noortele kui eraldiseisvale elanikkonnale, nende vajadustele ja soovidele, mis erinevad lastest või täiskasvanutest. Üleminekuajaa etapid ehk aeg mil lapsest saab noor ja noorest täiskasvanu, on üldjuhul hägusad ning raskesti eristatavad. Üsna sarnane on olukord ka noorsootöös - teiste valdkondadega on palju ühisosi, nt haridus, sotsiaaltöö, sport või kultuur ning nendevahelised piirid on hägusad. (European Commission 2014)

1.1.1. Euroopas

Euroopas on noorsootöö mõiste käsitlemine keerukas, sest noorsootööl puudub rahvusvaheliselt kokkulepitud definitsioon (Schlummer 2013). Veelgi enam on igal riigil noorsootöö sihtgrupp erinev (Bohn 2007) ning noorsootöö mõiste sõltub riigi ajaloolisest arengust ja üldisest korraldusest. Näiteks sellest, kas noortevaldkond on arenenud kultuuri, religiooni või hariduse mõjul. (Schlummer 2013)

2014. aastal läbi viidud 27 Euroopa Liidu liikmesriigi analüüsi põhjal leiti, et ühise arusaama järgi on noorsootöö eesmärgiks toetada noort tema isiklikku arengut silmas pidades, vastutust ja

sallivust. Ühiskondlike eesmärkidega on noorsootöö piiritletud demokraatlikes ühiskondades osalemisega, ennetamisega, kaasamise ja ühtekuuluvustundega. (European Commission 2014)

Euroopa noored on üldjuhul huvitatud demokraatia edendamisest ja selles osalemisest, ent neis on tekkinud umbusk institutsionaalsete struktuuride suhtes (Euroopa Komisjon 2001), tihti takerdutakse vastastikuse usaldamatuse taha (Talviste 2012), puudub eestvedaja ning noorte julgustaja (Pihor 2012). Noorte pühendumus traditsioonilistele poliitilise ja sotsiaalse tegevuse struktuuridele on võrreldes varasemaga suhteliselt madal. Teisalt ei tähenda see veel, et noored polekski ühiskondlikust elust huvitatud, vaid pigem tuleks läheneda individuaalsemalt, ühekordsemalt, väljaspool vanu ja traditsioonilisi osalusstruktuure ja –mehhanisme (Euroopa Komisjon 2001).

2009. aastal tutvustas Euroopa Komisjon „Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistikku 2010-2018“, mis rõhutab noorte kogu potentsiaali rakendamist (Euroopa Liidu Nõukogu 2009). Koostööraamistikus määratletakse tegevusi, millega Euroopa tasandil noortepoliitikat paremini ellu viia (Kost 2013), mis omakorda „mõjutavad Eesti noortepoliitikat läbi siseriiklike prioriteetide seadmise“ (Tamman 2012, lk 21).

Euroopa ülesehitamisel tuleks arvestada noortega kui positiivse jõuga, mitte kui probleemiga: iseenese ja ümbritsevaga hästi toime tulev noor on ise ühiskonnas arengueeldusi loov jõud ehk ressurss (Schlummer 2013, lk 20) ja noortele endile kuulubki otsustav roll tuleviku Euroopas (Euroopa Komisjon 2001).

Samas ei tohi noortesse investeerida üksnes suuremate ressursside suunamisega nende igapäevaelu mõjutavatesse ja heaolu suurendavatesse valdkondadesse (Euroopa Liidu Nõukogu 2009). Neile tuleks anda pigem rohkem võimalusi ise tegutseda: nii saab toetada nende vabadust, võimalusi ühiskonna säästva arengu, euroopalike väärtuste ja eesmärkide nimel tegutsemiseks. See nõuab ühelt poolt haridus-, tööhõive-, sotsiaal-, kultuuri- ja tervishoiupoliitika paremat kooskõlastamist. (*ibid*) Teisalt aitab noortel rohkem ühiskonda panustada ning nii ei tekiks olukorda, mil nad määratleks end ootel olevana ja täiskasvanueaks valmistujana (Coussee 2008).

Selleks on Euroopa Liidu liikmesriigid Euroopa Liidu Nõukogu resolutsiooniga kokku leppinud perioodil 2010-2018 Euroopa tasandi noortevaldkonna koostöös kaks põhieesmärki (Euroopa Liidu Nõukogu 2009):

1. pakkuda noortele hariduses ja tööturul rohkem võrdsemaid võimalusi;

2. edendada noorte kodanikuaktiivsust, sotsiaalsel kaasatust ja solidaarsust.

Kahe omavahel seotud üldeesmärgi saavutamiseks on koostööraamistiku järgi tarvis kahetasandilist lähenemisviisi. Ühelt poolt tuleb arendada ja edendada konkreetseid algatusi, s.t konkreetset noortele suunatud poliitikat ja meetmeid näiteks mitteformaalse õppimise, osaluse, vabatahtliku tegevuse, noorsootöö, liikuvuse ja noorteinfo alal. Teiselt poolt tuleb toetada integreeritud ehk sektoritevahelist käsitusviisi, mis aitavad arvestada noori puudutatavate küsimustega poliitikate väljatöötamisel, elluviimisel ja hindamisel teistes noorte elu olulisel määral mõjutavates valdkondades. (*ibid*)

Ehkki mitmete valdkondade kiire areng pakub noortele palju uusi võimalusi, puutuvad nad paraku kokku ka ohtude ja ebakindlusega. Näiteks hariduse inflatsioon, tõusev töötuse määr, konfliktid ja sõjad, vaimset ja füüsilist heaolu ähvardavad tegurid, võlad ja vaesus, sotsiaalne ebavõrdsus, tõrjutus ning sobivate elamispindade puudus. (Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 2015). Parendamaks tööturu võimalusi, keskenduvad tegevused noorsootöö vallas üha enam tööalasele konkurentsivõimele ja parematele võimalustele tööturule sisenemiseks vajalike võimaluste väljatöötamisel (*ibid*). Sotsiaalse lõimumise vajadusi tuleb mõista ja lahendada tervilikut, lahendades nii individuaalselt kui ka ühiskondlikult tähtsaid probleeme (Mairesse 2009).

Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu liikmesriigid töötavad noortevaldkonna edendamiseks üheskoos avatud koordineerimise meetodi põhimõttel (Kost 2013). See määratleb prioriteetsed teemad, kehtestab ühised eesmärgid ja suunised ning sätestab järelmehhanismid (Euroopa Komisjon 2001), tulemusi jagatakse avalikult ning õpitakse teineteise praktikast (Kost 2013). Ühtlasi lepatakse Euroopa tasandil kokku ühised eesmärgid ja suunised, mida rakendatakse liikmesriikides ning mille tulemusi hinnatakse taas Euroopa tasandil. Tulemuste mõõtmise ja võrreldavuse hõlbustamiseks kehtestatakse ühised mõõdikud. (*ibid*)

„Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018“ annab suunised, kuidas saavutada noortevaldkonnaalane tulemuslikum koostöö kasutades koordineerimiseks pehmeid mõjutustvahendeid (Valss 2015). Strateegia suunab nii liikmesriike kui Euroopa komisjoni ajavahemikus 2010-2018 valdkondadevahelisele koostööle hõlmates nii lühi- kui ka pikaajalisi Euroopa noori mõjutavaid tegevusi kõikides olulisemates poliitika valdkondades (Kost 2013). Sealjuures korraldab noortega ja noorte heaks tegutsevate noorsootöö organisatsioonide

(Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 2015) vahel dialoogi, kogumaks teadmisi, mida saab kasutada Euroopa ja liikmesriikide tasandi noortepoliitika kujundamise sisendina (Kost 2013). Euroopa noortevaldkonna koostöö peamised tegevusvaldkonnad perioodil 2010-2018 on (Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 2015, lk 17-26):

1. Haridus ja koolitus: toetada noorte võrdset juurdepääsu kõrge kvaliteediga haridusele, kõigi tasemete koolitustele ning elukestva õppe võimalusi; edendada ja tunnustada mitteformaalset õppimist ning luua paremaid seoseid formaal- ja mitteformaalhariduse vahel; lihtsustada (s.h toetada) noorte üleminekut haridusest/koolitusest tööturule ning vähendada koolist väljalangemist.
2. Tööhõive ja ettevõtlikkus: toetada noorte lõimumist tööturul töötajate/ettevõtjatena; hõlbustada ja toetada üleminekut haridusest/koolitusest tööturule ning töötute/tööturult eemalviibinute tööturule naasmist; parandada töö- ja pereelu ühitamise võimalusi.
3. Tervis ja heaolu: toetada noorte tervist ja heaolu, pannes rõhku vaimse ja seksuaalse tervise tugevdamisele, spordile, kehalisele aktiivsusele ja tervislikele eluviisidele ning vigastuste, söömishäirete, sõltuvuste ja ainete kuritarvitamise vältimisele ja ravile.
4. Osalus: toetada noorte osalust esindusdemokraatias ja kõigi tasandite kodanikuühiskonna tegevustes ning ühiskonnas tervikuna.
5. Vabatahtlik tegevus: toetada ja rohkem tunnustada noorte vabatahtlikku tegevust kui olulist mitteformaalse õppimise vormi; kaotada vabatahtliku tegevuse tõkked ning edendada noorte piiriülest liikuvust.
6. Sotsiaalne kaasatus: vältida noorte sotsiaalset tõrjutust ja vaesust ja nende probleemide edasikandumist põlvkonniti ning tugevdada ühiskonna ja noorte vastastikust solidaarsust; edendada võrdseid võimalusi kõigile ja võidelda diskrimineerimise kõikide vormide vastu.
7. Noored ja maailm: toetada noorte osalust ja panust globaalse poliitika kujundamisse, rakendamisse ja järelmeetmetesse (nt kliimamuutuse, Ühendatud Riikide Organisatsiooni millenniumi arengueesmärkide, inimõiguste alal) ning noorte koostööd regioonidega väljaspool Euroopat.
8. Loovus ja kultuur: toetada alates varasest noorusest noorte loovust ja innovatsioonivõimet kvaliteetsema juurdepääsu võimaldamisega kultuurile ja kultuurilise eneseväljenduse võimalustele, soodustades seeläbi isiksuse arengut, õpivõimekuse

paranemist, kultuuridevahelise suhtluse oskusi, kultuurilise mitmekesisuse mõistmist ja austamist ning tuleviku tööturul vajalikke uusi paindlikke oskusi.

1.1.2. Eestis

Eesti noorsootöö on aastakümnete jooksul kujunenud valdkond, kus on selgesti määratletud õigusruum, eesmärgid, tegevused ja strateegiliselt planeeritud vahendid (Schlummer 2013). Eesti tervise- ja tööminister Jevgeni Ossinovski on öelnud, et „Kuigi arengukava olemasolu on väga oluline, on see siiski pelgalt dokument“ (2014). Sellest hoolimata viitab noorsootöövaldkonna sihikindlale arendamisele nii Euroopa kui Eesti tasandil mitmete suunisdokumentide olemasolu, mis on kvaliteetse noorsootöö arendamise puhul ühed instrumendid (Talur 2010):

„Eesti noorsootöö kontseptsioon“ (2001), „Eesti noorsootöö arengukava 2001-2004“, noorsootööd kui valdkonda kirjeldav „Noorsootöö strateegia 2006-2013“ ja „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“, mis keskendub valdkonna kirjeldamise asemel pigem eesmärkidele ja meetmetele. Need aitavad saavutada positiivset muutust kõige olulisemate väljakutsete osas, s.t arengukavas ei kirjeldata meetmeid kõikides noorsootöö ja noortepoliitika alavaldkondades. Hetkel kehtiv noortevaldkonna arengukava panustab „Eesti 2020“ eesmärkidesse ja Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidesse ning tegevustesse. (Haridus- ja Teadusministeerium 2013)

Noorsootöö korraldamise õiguslikud alused on sätestatud noorsootöö seaduses, mille järgi on noorsootöö „tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgseks arenguks, mis võimaldab noorel vaba tahte alusel perekonna-, tasemehariduse- ja tööväliselt tegutseda“ (Noorsootöö seadus 2010, § 4). Seega on iseenese ja ümbritsevaga hästi toime tulev noor ühiskonnas arengueeldusi loov jõud ehk ressurss (Schlummer 2013, lk 20).

Noorsootöö definitsioonis on küll välditud vaba aja veetmist ja huvihariduse nimetamist, kuid sellest hoolimata on need ühed peamised arusaamad noorsootööst, mida ei nähta enam ühe võimalusena, vaid väärtusena. Aina enam rõhutatakse kvaliteeti ja hariduslikke eesmärke, kus tuleb leida tasakaal ühiskonna ootuste ja noorte vajaduste vahel (Kannelmäe 2014). Reitavi ja Ristikivi põhjal peitub noorsootöö väärtus noorte vajadustest lähtuva mitteformaalse

õpikeskkonna pakkumises ja tagamises, mis suurendab noore konkurentsivõimet ja toetab tema üleminekut haridusest tööturule (s.h haridustee jätkamisel) (2010). Teadlikkus noorte huvidest, vajadustest ja soovidest aitavad pakkuda noortele sobilikke võimalusi (Orunuk 2012).

Noorte vajadustega vastavate tegevuste nõudlust kinnitab 2011. aasta Noorteseire aastaraamat mille järgi on üheks noorsootöös mitteosalemise põhjuseks sobivate tegevuste puudus. See viitab vajadusele kaasata noori neile sobivate tegevuste väljatöötamisse ning teha noorsootööd lähtuvalt noorsootöö seadusele koos noortega, mitte noortele kui sihtrühmale. (Poliitikauuringute Keskus Praxis 2011, lk 100)

Kuigi keskseks põhimõtteks on noorte soovidest ja vajadustest lähtumine, ei tähenda see noorsootöö struktuuri või eesmärgistatuse puudumist. „Noorsootöö on struktureeritud tegevus, mis sisaldab nii noori kontrollivaid kui juhtivaid tegevusi (hoiakute, teadmiste, väärtuste, käitumise kujundamine) kui ka neid võimendavaid elemente“. (Peltola 2010, lk 5)

Noorsootöö tegemisel tuleb arvesse võtta noorsootöö põhimõtted, mis on seaduses sätestatud järgmiselt (Noorsootöö seadus, § 4):

1. Noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid noorsootöö otsuste tegemisse.
2. Noorsootöös lähtutakse noorte vajadustest, huvidest ja soovidest.
3. Noorsootöö põhineb noorte osalusel ja nende vabal tahtel.
4. Noorsootöö põhineb noorte omaalgatusel.
5. Noorsootööd läbib nii riigisisene kui ka rahvusvaheline lõimumine.
6. Noorsootöös lähtutakse eetilistest kaalutlustest ja võrdse kohtlemise põhimõttest.
7. Noorsootöötaja lähtub töös noortega sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

Noorsootöötajad peavad mõtestama noorsootöö konkreetsemat rolli ühiskonnas ja seadma sellest lähtuvaid eesmärgid ühiskonna arengu kontekstis. Noorsootöös tuleb leida tasakaal konkreetsete oskuste omandamise keskkonna ja kui sotsiaalsete muutuste algataja ning kodanikuaktiivsuse ja solidaarsust soodustava keskkonna vahel. Noorsootöö eesmärgid tuleb veelgi tugevamalt siduda teiste demokraatlike ja kaasaegsete heaoluühiskondade arengu jaoks kesksete

poliitikavaldkondadega (nt haridus- ja tööhõivepoliitika, kodanikuaktiivsus ja osalus). (Poliitikauuringute Keskus Praxis 2011, lk 101)

Ühiskonna arengu kontekstis on sarnaselt „Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistikuga 2010-2018“ (vt lk 8-9) püstitatud „Noortevaldkonna arengukavas 2014-2020“ järgmised eesmärgid:

1. Noorsootöötaja saab veelgi rohkem mõjutada noorte potentsiaali avamist ja arengut, kaasamaks rohkem noori, milleks on vajalik professionaalne suutlikkus ja asjakohane ressursibaas. Selleks peab laskma noortel osa võtta ühistegevustest, lubama neil eksida, et vigadest õppida, ning laskma avastada oma anded noorele sobival moel (Haridus- ja Teadusministeerium 2013).
2. Noortevaldkond peab osaluse suurendamiseks looma üha uusi osalusvorme, arendama harjumusi kaasärääkimiseks ja teadvustama osaluskogemusest õppimist. Kaasatud noorte kõrval pole vähemtähtsad mitteosalejad ja nende arvamus. Sotsiaalse kuuluvuse tunne ja kaasatus aitab vältida sotsiaalset apaatsust, vajadust ja soovi end radikaalselt väljendada või riigist lahkuda. (*ibid*)
3. Äärmiselt oluline on vähendada vaesuse ja muude ebavõrdsete olude mõju noore arenguvõimalustele: noorte riskikäitumist tuleb paremini ennetada ja selle tagajärgede mõju vähendada. Selleks tuleb noortevaldkonnal suurendada noorsootöö teenuste kättesaadavust ja rolli noorte sotsiaalse tõrjutuse vähendamisel ning probleemide lahendamisel (*ibid*), vältimaks nende probleemide põlvkonniti edasikandumist (Euroopa Liidu Nõukogu 2009). Kuna Eesti tasandil käsitletakse alla 18-aastaseid noori alaealistena, kes on sõltuvad vanemate majanduslikust toetusest (Ossinovski 2014), on neil keerulisem enda elukorraldust mõjutada (Haridus- ja Teadusministeerium 2013). Seega ei tohiks neid käsitleda teenuste objektina või eeldada neilt teiste sihtgruppidega võrdset võimekust probleemide ja konkurentsiga edukalt toime tulla (*ibid*).
4. Ennetamaks noorte riskikäitumist, tuleb üleminekuetappidega (haridus-töö-haridus-töö; pere-iseseisvus-pere; majanduslik sõltuvus-sõltumatus) kaasnevaid probleeme aidata lahendada. Noortevaldkonna kaudu saab noorte võimekuse tõstmise põhisest arusaamast lähtudes luua võimalused töökogemuse omandamiseks, ülemineku(te) toetamiseks, tööelu paremaks tundmiseks ning selliste oskuste ja teadmiste omandamiseks, mis aitavad kaasa töö leidmisele ja tööturul kindlama seisu saavutamisele. (*ibid*)

Eesti noorsootöö strateegiate ja arengukavade eesmärkide seadmisel on aluseks võetud Euroopa peamised noortepoliitilised kokkulepped ja prioriteedid. Kuigi noortepoliitikat kujundatakse peamiselt riiklikul tasandil, siis vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele on põhiline noorsootöö elluviija siiski kohalik omavalitsus. Seega on oluline tagada, et kohalikul tasandil realiseeritu lähtuks riiklikest eesmärkidest, mis peavad omakorda lähtuma Euroopa põhiliste arengusuundadega: noortepoliitika on puudutatud kogu globaalsest maailmast, selle muutustest ja mõjust Eestile. (Kost 2013)

1.1.3. Kohalikus omavalitsuses

Noorsootöö korraldamine oma haldusterritooriumil (Haridus- ja Teadusministeerium 2006) on vastavalt kohaliku omavalitsuse korraldusele ja noorsootöö seadusele pandud kohaliku omavalitsuse õlule. Suurema osa kohaliku omavalitsuse noorsootöövaldkondi puudutavate otsuste langetamisel lähtutakse riiklikust raamistikust ja soovitustest, mis omakorda ei saa vastuolus olla Euroopa Liidu suunistest noortevaldkonna arengu kavandamisel. (Rannala 2013)

Noorsootöö eesmärgiks on muuta noore saadud kogemused tähendusrikkaks, et tal tekiks noorsootöös osalemise kaudu arusaam, et ta on midagi väärtuslikku saanud (muutused teadmistes, oskustes, hoiakutes ja käitumises) (Reedik, Orunuk 2013). Noorsootöö peamiseks tunnuseks on tegevuste vastavus noorte vajadustele ja soovidele (European Commission 2014), mille kõige potentsiaalsemaks elluviijaks on kohalik omavalitsus. Euroopa ja Eesti tasandil pole võimalik kõikide noorte vajadusi hoomata, kuid kohalikul omavalitsuses on see võimekus ja vajalik ressursibaas olemas.

Noorsootöö seaduse järgi (2010) on kohaliku omavalitsuse valla- või linnavolikogu ülesanded noorsootöö korraldamisel järgmised:

1. „Määrata noorsootöö prioriteedid oma haldusterritooriumil ning sätestada nende saavutamiseks vajalikud ülesanded valla või linna arengukavas“ (Noorsootöö seadus, § 8). Viis, kuidas noorsootööd arengukavas kajastatakse, on kohalikul omavalitsusel õigus ise otsustada – kas koostatakse eraldi valdkondlik arengukava või moodustab

noorsootöö ühe osa hariduse ja vaba aja peatükis. Arengukavas on paslik märkida, miks midagi tehakse ning kuhu soovitakse jõuda: nii saab olla arengukava arengu seisukohast käivitaja rollis (Rannala 2013).

2. „Kinnitada noorteühingute, -programmide ja -projektide valla või linna eelarvest toetamise põhimõtted, toetuse taotlemise ja maksmise tingimused ja kord, nähes vajaduse korral ette omaosaluse tingimused toetuse saamiseks, toetuse taotluste vormid ning toetuse kasutamise aruandluse korra“ (Noorsootöö seadus, § 8). Vahendite leidmine noorteühingutele, -programmidele ja -projektidele toetab noorte omaalgatust ja suurendab aktiivsust (Rannala 2013).
3. „Toetada eelarveliste vahendite olemasolul valla või linna haldusterritooriumil tegutsevate noorteühingute noorteprogramme ja –projekte ja konsulteerida selle olemasolul noortevolikoguga noorsootöö kavandamisel, teostamisel ja hindamisel, kinnitada valla või linna haldusterritooriumil projektlaagri pidamise ja loa väljastamise tingimused ja kord“ (Noorsootöö seadus, § 8). Noorte ideedele soodsa keskkonna loomine ning neile kogukonnas tegutsemise võimaldamine on üks noorsootöö alustalasid (Rannala 2013).

Kolm nimetatud noorsootöö korraldamise lähtekohta on ideaalis seotud noorte vajadustega, mida teadvustatakse, reaalsuses mängib olulist rolli hoopis omavalitsuse võimekus. Viimase osas on oluline välja selgitada noortekeskuse roll kohalikus omavalitsuses – kas tegemist on põhilise noorsootöö korraldajaga, kes vastutab kogu valla noorsootöö eest, või ainult ühe osaga noorsootööst ehk üks pakutav teenus? (Rannala 2013)

Kohaliku omavalitsuse võimekus noorsootööd toetada on seotud ka rahaliste ressurssidega. Siinkohal lähtutakse noortekeskuste puhul kuuluvuse põhimõttest: esimesel juhul on noortekeskus kohaliku omavalitsuse asutus, kellel on kindel eelarve. Teisel juhul on teenus delegeeritud vabasektorile ning rahastatakse teatud osa eelarvest, jättes raha juurde otsimises, kuid ka teenuse kujunemises vabamad käed (Rannala 2013). Noorsootöö rahastamisel on ka kolmas variant: kogu noorsootöö korraldamine on delegeeritud täies mahus koos kõikide kohustuste täitmisega vabasektorile (Araste 2016).

2007. aastal viis Eesti Noorteühenduste Liit läbi uuringu „Noorsootöö rahastamine kohalikes omavalitsustes“. Mille põhjal selgus, et ehkki 132’st osalenud kohaliku omavalitsuste eelarvest

moodustas 38 puhul noorsootöö rohkem kui 5% eelarvest, siis pea sama hulk omavalitsusi planeeris noorsootöö jaoks vähem kui 1%. Enamikes omavalitsustes oli noorsootöö osakaal kogueelarvest üle 3%. (Eesti Noorsootöö Instituut, Krusell, Reitav 2008, lk 25)

Värskemad uuringud noorsootöö rahastamisest polnud kättesaadavad, sestap võrdlen 2007. aasta uuringut 2016. aastaga. Võrdlemise tulemusel saan öelda, et minu töö fookuses oleva Tarvastu valla noorsootööle tehtavad kulutused klassifitseeruvad keskmise hulka, s.t noorsootööle tehakse valla kogueelarvest 2,9% (Anton, Mitt 2015). Ülevaate Tarvastu valla noorsootööst ja selle korraldusest annab järgmine peatükk.

1.1.3.1. Tarvastu vallas

Tarvastu vallas korraldavad noorsootööd nii Tarvastu Gümnaasium, Tarvastu Muusika- ja Kunstikool kui Tarvastu Avatud Noortekeskuses. Üldhariduskooli noorsootöös osalemine väljendub mitmekülgsete huvitegevuste pakkumises, osaluskogemuse saamises õpilasesinduse kaasabil, tugispetsialistide võrgustikus osalemine ning ettevõtlikkuse soodustamisena. Tarvastu Muusika- ja Kunstikool pakub mitmekülgseid huvihariduses osalemise võimalusi. Ehkki noorsootööga tegelevaid asutusi on Tarvastu vallas mitmeid, käsitletakse valla arengukava 2012-2020 hoopis Tarvastu Avatud Noortekeskust kui terve valla noorsootöö koordineerijat (2011).

Ühtlasi on Tarvastu Avatud Noortekeskus kohaliku omavalitsuse allasutus, millel on kindel eelarve (Rannala 2013). Asjakohase ressursibaasi planeerimine on valla noorsootöötaja ülesanne (Tarvastu valla noorsootöötaja ... 2015), tänu millele on võimalik planeerida lisaraha leidmise võimalusi, mis annab ka noortele võimaluse projekti kirjutamise protsessis kaasatusega saada kogemusi. Tarvastu vallavalitsusel kui rahastajal on otsene kohustus noortekeskust suunata ning seal tehtava töö kvaliteeti arendada, toetada ja kontrollida. (Rannala 2013)

Tarvastu valla arengukava järgi korraldatakse Tarvastu Avatud Noortekeskuses noorte teavitamist, pakutakse erinevaid vaba aja sisustamise võimalusi, ollakse partneriks valla noorte töömaleva läbiviimisel ning korraldatakse noorteüritusi. Noorsootöö toimub peamiselt avatud noorsootöö meetodil, mille mitmekesistamiseks kasutatakse projekti- ja ringitööd. Lisaks vaba aja veetmise võimalustele toimuvad noortekeskuses ka noortele suunatud ennetustööprojektid

(nt noorte päästering) ning noortevolikogu regulaarsed koosolekud. (Tarvastu vallavalitsus 2011)

2015. aasta Tarvastu valla arengukava seirearuande põhjal täidetakse arengukavas kirjeldatust kõige jätkusuutlikumalt noortele vaba aja veetmiseks mitmekülgsete võimaluste tagamist ning suvise töömaleva korraldamist koostöös kohalike ettevõtjatega (2015). Ringitöö on kandunud pigem Tarvastu Gümnaasiumile, Tarvastu Muusika- ja Kunstikoolile ning Mustla rahvamajale. Toimimise on lõpetanud ennetustööga tegelenud päästering ning noortevolikogu. Viimase mittetoimimise põhjusteks võib olla uute liikmete kaasamise keerukus, huvipuudus või noorte ülehõivatus, mistõttu tuleb neil endil langetada otsuseid, kus osaleda või mitte (Pärtel 2013).

Kui noortevolikogu ei ole jätkusuutlik, peavad Tarvastu valla noorsootöoasutused leidma osaluse suurendamiseks üha uusi osalusvorme (nt õpilasesinduse ja noortevolikogu ühildamine) arendamiseks harjumusi kaasaráákimiseks ja teadvustama osaluskogemusest õppimist. Aktiivsete ja kaasatud noorte kõrval on oluline teada saada ka mitteosalejate arvamus ning sellega arvestada. (Noortevaldkonna arengukava 2014)

Arengukavas kirjeldatud eesmärkide mittesaavutamise põhjused võivad peituda noorte hõivatuses: Tarvastu vallas on Eesti Statistikaameti järgi noori vanuses 7-26 seisuga 4.05.2016 742, neist 7-19-aastaseid 397 ja 20-26-aastaseid 345 (Eesti Statistikaamet). Tarvastu Gümnaasiumis õppis 2015/2016. õppeaasta seisuga 253 õpilast (Koolipere 2016), kes on kõige potentsiaalsemad valla noorsootöös osalejad: nad elavad kohaliku omavalitsuse territooriumil ning noorsootöö on kergemini kättesaadav. Koolieelses lasteasutuses käivad 7-aastased (seisuga 4.05.2016) (Eesti Statistikaamet) on vanemate järelevalve all ning noorsootöös osalevad nad vaid valla noorsootöoasutuste koostöös korraldatud ühissündmustel.

Eesti noorte seas on kõige populaarsem noorsootöövaldkond huvitegevus (Kirss, Batueva 2011). Seega tuleb minul kui Tarvastu Avatud Noortekeskuse noorsootöötajal arvestada eelkõige huvitegevuses osalejate koormusega, vältimaks vallaülestest sündmuste dubleerimist ja osalejate vähesust.

Potentsiaalsetest Tarvastu valla noorsootöös osalejatest osaleb huvitegevustes ja -hariduses 179 unikaalset noort (seisuga 1.10.2015), kellest 122 osaleb Tarvastu Gümnaasiumi, 14 Mustla Rahvamaja, 39 Tarvastu Raamatukogu ning 4 Kärstna Mõisa pakutavates ringides. Kõige enam noori osaleb Tarvastu valla keskmes Mustlas, kokku 175 noort: rahvastikutihedus on alevikus

valla tihedaim (Eesti Statistikaamet 2011). Seega jääb alles noori, kes ei ole (üle)hõivatud, töömaastikule suundunud või pere loonud, järele 74. Nemad on sihtgrupp, kel on rohkem võimalusi osaleda erinevates valla noorsootöö tegevustes.

Kuna Tarvastu vallas on põhiline noorsootöö teostaja Tarvastu Avatud Noortekeskus, tuleb tõdeda, et noorte huvitegevuses ja -hariduses osalemise sagedus mõjutab suuresti noortekeskuse külastatavust: vaba aega ei pruugi selleks piisavalt jaguda (Kirss, Batueva 2011). 20-26-aastaste noorte vähene noorsootööaktiivsus tuleneb huvialade selgepiirilisemast väljakujunemisest, võimalike perekohustustuste tekkest, kaugusest kodukohast või osalemise intensiivsuse langusest (Kirss, Batueva 2011). Piiratumate ajaressursside tingimustes tuleb noorel teha valikuid ning keskenduda tegevustele, mis tulenevad tema vajadustest ja huvidest.

Tarvastu valla arengukava on koostatud aastal 2011, mistõttu on tänaseks päevaks noorsootöö hetkeolukorra kirjeldus ja väljavaated aegunud. Kõige täpsema ülevaate Tarvastu valla noorsootööst annab 2016. aastal läbi viidud noorsootöö kvaliteedi hindamine, mille tulemustega saab tutvuda uurimistulemuste peatükis (*vt alates lk 29*).

1.2. Noorsootöö kvaliteet

Noorsootöö valdkond on tänaseks päevaks struktuurselt piisavalt arenenud ning noorsootöö kui valdkond on välja kujunenud. „Noortevaldkonna arengukava 2014-2020“ järgi on fookusesse võetud järgmised aspektid (Haridus- ja Teadusministeerium 2013):

1. rohkem võimalusi loovuse arendamiseks, omaalgatuseks ja ühistegevuseks;
2. ebavõrdsete olude mõju vähendamine noore arenguvõimalustele ja tõrjutuse vältimine;
3. aktiivne osalus kogukonnas ja otsustes;
4. edukus tööturul;
5. kvaliteetne noortepoliitika ja noorsootöö.

Minu lõputöös on oluline viies ehk kvaliteetse noortepoliitika ja noorsootöö valdkond: „Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistikust 2010-2018“ tulenevalt tähendabki kvaliteetne noorsootöö kõikide tegevusvaldkondade eesmärkide saavutamist (*vt ka lk 7-8*). Noorsootöö

arengutest tulenevalt on tekkinud huvi ja vajadus määratleda ning arendada selle kvaliteeti (Valge 2013). Seda toetab ka 2014. aastal Riigikogu kultuurikomisjoni esimehe Lauri Luige poolt öeldu: “Riigi eesmärk on 7-26-aastaste noorte senisest veelgi suurem kaasamine ühiskonna protsessidesse ja kvaliteetse noorsootöö jätkusuutlik areng, et meie noortel oleksid avaramad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, kujunemaks täisväärtuslikeks ühiskonnaliikmeteks (2014).

Noorsootöövaldkonna sihikindlale ja jätkusuutliku arendamise vajadusele viitab Euroopa ja Eesti suunisdokumentide käsitlemine kvaliteedijuhtimise instrumentidena (Talur 2010). Selleks tuleb toetada kohalikke omavalitsusi kui põhilisi noorsootöö elluvijaid kvaliteedihindamise arendamisel (Haridus- ja Teadusministeerium 2013), mille visiooniks on tagada noorsootöös noortele mitmekülgseid isiksuse arengu võimalusi (Valge 2013). Kohalik omavalitsus on siin noorsootöösutuste pidajana või teenuste rahastajana algataja, järelvalvaja ja kvaliteediarendaja rollis (Schlummer 2013).

1.2.1 Noorsootöö kvaliteedi hindamine

Kvaliteedijuhtimine on pidev tegevus ning kvaliteet ei teki iseenesest, vaid eeldab teadlikku juhtimist (Valge 2013). Kuidas aga mõista kvaliteeti?

1. „Kvaliteet peab olema suunatud kliendi vajadustele, nii praegustele kui tulevastele” (Kose 2013 Demingi 1986 järgi)
2. „Määr, milleni olemuslike karakteristikute kogum täidab nõudeid“ (Oakland 2006, lk 4).

Kvaliteedijuhtimise eesmärgiks on järjepideva tegevusega tagada ja parendada kvaliteeti, mille juures on oluline, et kõik organisatsiooni liikmed teeksid kvaliteedi parendamiseks koostööd (*ibid*).

Kvaliteedi parendamiseks tuleb läbida järgmised etapid: kvaliteedi hindamise läbiviimine, mille tulemustest sõelutakse välja parendusvajadused, seejärel kavandatakse plaanid nende elluviimiseks, kavandatu teostatakse ning paari aasta järel korratakse taas hindamisprotsessi, saamaks tõendeid eesmärkide täitmise kohta. (Orunuk & Reedik 2013).

Kvaliteetse noorsootöö tagamiseks tuleb esmalt kindlaks teha kvaliteetse noorsootöö tunnused: neist lähtuvalt saab seada valdkonnaülese visiooni, seda toetavad eesmärgid ja tulemusi mõõtvad indikaatorid (Hillep, Pärnamets, Rõa 2013). Noorsootöö kvaliteedi hindamise alus ehk visioon on erinevate suunisdokumentide (nt Noorsootöö seadus, „Noorsootöö strateegia 2013-2016“, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus) alusel sõnastatud järgmiselt: igale noorele on noorsootöös kättesaadavad mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused (*ibid*).

Eesmärgid, mis toetavad kvaliteetse noorsootöö visiooni, on järgmised (*alaeesmärkidest ja neile vastavatest indikaatoritest ülevaate saamiseks vt Lisa 1*) (Hillep jt 2013):

1. Noortele on loodud mitmekülgsed mitteformaalse õppimise võimalused. Eesmärgi valikul juhitud nii Euroopa kui Eesti noortepoliitika ja noorsootöö dokumentidest, milles on viimasel ajal mitteformaalset õppimist aina enam tähtsustama hakatud. Kvaliteedi hindamise süsteemis vaadeldakse seda eesmärki kui mitmekülgsete võimaluste loomist noorsootöös osalemiseks (nt huviharidus, huvitegevus, avatud noorsootöö), noorte ettevõtlikkuse suurendamiseks loodud võimalused, noorte kodanikuteadlikkuse tõstmist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist ning õpikogemuse ja -tulemuste tunnustamist ja arvestamist.
2. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks. Enamikes nüüdisaegsetes noorsootöö valdkonna strateegilistes dokumentides on rõhutatud noorte osalust neid puudutavates küsimustes ja ühiskonnas laiemalt. Siinkohal tuleb rõhutada kohaliku omavalitsuse rolli, sest osaluspraktika saab üldjuhul alguse koolist ja kodukoha lähedal toimivatest institutsioonidest (nt noorteorganisatsioonid, noortekeskus ja noortevolikogu).
3. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks. Eesmärk hõlmab noortele suunatud teabe asjakohasust, kättesaadavust, nõustamisteenuse võimaldamist, probleemide ennetamist ning tuge nendega toimetulekul. Nõustamisteenuste tagamine võimaldab noortel langetada nende elu puudutavaid otsuseid. Noorte infotöö on aja- ja asjakohase, kvaliteetse ning kättesaadava teabe ja teavitamise tagamine noortele.
4. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond. Noorte arengut toetavate võimaluste loomise kõrval peavad kvaliteetse noorsootöö tagamiseks olema loodud

teatud korralduslikud eeldused. Kvaliteetse noorsootöö olemust mõistetakse ning tähtsustatakse kõikidel tasemetel (Euroopa, Eesti ja kohalik omavalitsus) ning tegevus peab olema võetud strateegiliseks suunaks. Tegevuskava võimaldab noorsootööd arendada ja tegevusi paremini kavandada. Kohalikus omavalitsuses tuleb noori kaasata noorsootööd puudutavate otsuste langetamisse: nii saab arvestada noorte arvamuste ja huvidega neid puudutavates küsimustes. Eesmärk sisaldab inimressursi näol motiveeritud, õpiväljundit mõistvaid ja kutsestandardit täitvate noorsootöötajate olemasolu, sest see on üks olulisemaid eeldusi noorsootöö tegemiseks. (Hillep jt 2013)

Eelpool nimetatud suunisdokumentide alusel püstitatud eesmärkide saavutamist ja ühtlasi kvaliteeti parendavaid mudeleid on mitmeid. Minu lõputöö kontekstis on kvaliteedi hindamise mudelitest kaks olulisemat: üks mudel on terviklik kvaliteedi juhtimine ning teine pideva parendamise tsükkel.

1.2.1.1. Terviklik kvaliteedi juhtimine ehk TQM

Nagu mainitud, siis üks võimalikest kvaliteedijuhtimise käsitlusviisidest on John S. Oaklandi loodud terviklik kvaliteedi juhtimine ehk TQM (inglise keeles *Total Quality Management*) (Oakland 2006). Selle järgi hinnatakse organisatsiooni eeldusi, toimimist ja mõõdetavaid tulemusi uskumusel, et need tagavad püsivalt kõrge kvaliteedi (Talur 2013). Noortekeskuste kvaliteedi hindamiseks kohandati nn. JAKOV-maatriks, kus hinnati keskuse tegevust viiest aspektist (Dahl, Hannolainen, Talur, Tapupere & Visnapuu 2008, lk 24) nii noorsootöö eelduste, kulgemise kui tulemuste vaatenurgast (Tallinna Spordi- ja Noorsootööamet 2013):

J=juhtimine „hõlmab hea juhtimise mõõdetavad tunnuseid – plaanide ning töökorralduslike kokkulepete olemasolu, tegevuse analüüsimise järjepidevus“

A=avatus „hõlmab avatuse erinevaid aspekte – kuidas toimub infoliikumine ja ideede kogumine, kas infoküllusest sünnivad uued ettevõtmised“

K=koostöö „hõlmab erinevate sihtrühmade ning oluliste partnerite osalust ja kaasatust – kas on olemas võimalused vajaduste teadvustamiseks ning arendamiseks“

O=osavõtt „hõlmab noorte erinevate vanuse- ja huvirühmade kirjeldamist, osavõtuvõimalusi ning –määra“

V=võimalused „hõlmavad eelarvet ning selle kasutamise skeeme eelneva nelja rühma eesmärkide teostamiseks; samuti töötajaskonda, hooneid, rajatise, tarvikuid“

JAKOV-maatriks on välja töötatud EFQM-i täiuslikkuse mudelile (inglise keeles *European Foundation of Quality Management*) tuginedes (Talur 2010), mis võimaldab organisatsioonidel (s.h noorsootööasutustel) (Sokovic, M., Pavletic, D., Kern Pipan, K. 2010):

1. anda ülevaade organisatsiooni juhtsüsteemist;
2. koondada olemasolevad ja kavandatud algatused vältides dubleerimist;
3. luua ühine sõnavara ja mõtteviis, mis soodustab efektiivse kommunikatsiooni teket nii organisatsioonisiseselt kui –väliselt;
4. hinnata, kui kaugel on tiptaseme saavutamine, aidates välja selgitada tugevad küljed, võimalikud puudused, luua missioon ja visioon.

JAKOV-maatriksit on rakendatud näiteks Tallinna noortekeskuste kvaliteedi hindamisel. Mudel hindab eelkõige keskuse kui organisatsiooni viit aspekti, kuid sihtrühmale mõeldes ka noorte osaluse ja aktiivsuse toetamist (Tallinna Spordi –ja Noorsootööamet 2013). JAKOV-maatriks ei ole lõplik võimalike hea noorsootöö eelduste, kulu ja tulemuste tunnuste loetelu. Noortekeskusteti võidakse oluliseks pidada maatriksist tulenevalt erinevaid üksikasju, jättes samas ruumi isikupärastele vaatenurkadele ja rõhuasetustele. (*ibid*)

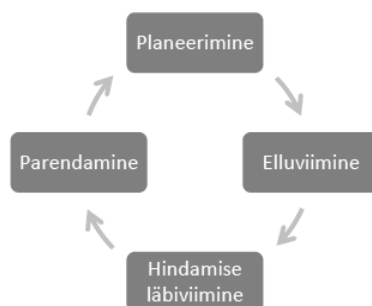
Kuna kvaliteedi juhtimine on pidev tegevus ning kvaliteet ei teki iseenesest, vaid eeldab teadlikku juhtimist (Valge 2013), on ühelt poolt oluline hinnata noorsootöö kvaliteedi hetkeolukorda, kuid tähelepanuta ei tohiks jätta teadlikku juhtimist ehk pidevat parendamist. Ehkki JAKOV-maatriksi abil on võimalik noorsootöö kvaliteeti hinnata, ei ole mudelis kohta pidevale parendamisele ning teadlikule kvaliteedi juhtimisele.

1.2.1.2. Demingi pideva parendamise tsüklil ehk PDCA-ring

Käesolevas peatükis käsitlen Demingi pideva parendamise tsükli (edaspidi Demingi ring) kujunemislugu, sisu ning kuidas rakendati seda Eesti Noorsootöö Keskuse poolt läbi viidud noorsootöö kvaliteedi hindamise programmis. Põhjaliku mudeli käsitlemise aluseks on asjaolu, et 2010. aastal loodud programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames loodi Demingi ringi põhimõtetele tuginedes kohalike omavalitsuste noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel, mida rakendasin ka käesoleva lõputöö uurimuslikus osas.

Walter A. Shewhart lõi algselt 1939. aastal mudeli, mis oli abiks masstootmise kvaliteedi hindamiseks. Loodud mudel koosnes kolmest etapist: spetsifikatsioon (detailne kirjeldamine), tootmine ja inspekteerimine (kontroll) (Moen & Norman 2010). Need kolm sammu sarnanevad masstootmises teaduslike meetoditega, kus püstitatakse esmalt hüpotees, tehakse testimisi ning saadakse kinnitust hüpoteesi paikapidavuses (*ibid*).

W. Edwards Deming laiendas kolmeetapilise mudeli kontseptsiooni edasi põhimõttel, et detailne toote kirjeldamine, tootmine (s.h müük) ja kontroll, on küll olulised, kuid sealjuures on oluline rõhuda ka kvaliteedile. Selleks lisas W. Edwards Deming olemasolevale Walter A. Shewhart'i ringile juurde neljanda ehk parendamise etapi, mis käivitab PDCA-ringi (inglise keele sõnadest *Plan, Do, Control, Act*) taas algusest ning kogu tsüklil võtab keskmiselt aega 1–3 aastat (Valge 2013). Eesti Noorsootöö Keskus koostöös AS Ernst & Young Baltic'ga lõi 2010. aastal kvaliteedi hindamise mudeli, mis tugines samadel arusaamal. Demingi ringi alusel loodud kvaliteedi hindamise mudeli etapid koos selgitustega on järgmised (vt Joonis 1):

Joonis 1 Noorsootöö kvaliteedi hindamine Demingi ringi järgi (Autor: Valge 2013).

1. **Planeerimine (Plan):** selgitatakse välja probleem, mida soovitakse lahendada (BoozAllen, Hamilton 1990), sõnastatakse visioon, eesmärgid ning planeeritakse tegevusi (Valge 2013);

1. **Elluviimine** (*Do*): planeeritud tegevused viiakse ellu (nt korraldatakse erinevaid sündmusi, toimuvad huviringid, laagreid) (*ibid*);
2. **Hindamise läbiviimine** (*Control*): hinnatakse tulemusi (planeerimisetapis kavandatud ja elluviimise etapis teostatud tegevuste tulemusi) (Moen jt 2010), küsitakse korraldatud tegevustele tagasiside ning tuuakse välja kliendi (minu töö kontekstis noore) rahulolu ja pakutu kitsaskohad (Valge 2013);
3. **Parendamine** (*Act*): pärast indikaatorite täitmise tulemuste teadasaamist toimub indikaatorite ja seatud eesmärkide tulemuslikumaks saavutamiseks tegevuste parendamine (määratakse tegevusvaldkond, vastutaja ja tähtaeg) (Valge 2013). Kui tulemus oli rahuldav, siis formuleeritakse ja sõnastatakse tulemus (Moen jt 2010). Kui tulemus oli mitterahuldav, algab tsükel uuesti, liikudes parendustegevuste elluviimisega soovitud tulemuseni (*ibid*).

Demingi pideva parendamise tsükel võimaldab kahte tüüpi parandusmeetmete – ajutiste ja püsivate – elluviimist. Ajutine tegevus on suunatud kindlaksmääratud probleemiga võitlemisele ja otsesele lahendusele. Püsivad parandusmeetmed jõuavad uurimise käigus probleemide rohujuure tasandile ehk algpõhjusteni ning seega on kogu protsess suunatud jätkusuutlikkuse parendamisele (*ibid*). Püsivaid tulemusi saab saavutada vaid pikaajaliste ja tulevikku suunatud protsesside käivitamisega (Talur 2010), mis minu lõputöö kontekstis tähendab noorsootöö kvaliteedi hetkeolukorra hindamist ning hiljem kordushindamist, mis peaks andma ülevaate sõnastatud parendustegevuste saavutamisest.

Perioodil 2010-2013 aset leidnud noorsootöö kvaliteedi hindamise projektis hinnati noorsootöö kvaliteeti 74 korral, kokku 73 omavalitsuses üle Eesti (Ridala vald viis läbi ka kordushindamise). Hindamine toimus 17 linnas ja 56 vallas. Kõige rohkem hindamisi viidi läbi 2012. aastal, kui hindamises osales kokku 40 omavalitsust. (Hillep jt 2013) Hinnatud omavalitsused olid väga eripalgelised: seda elanike arvu, asukoha, eelarve suuruse ja noorsootöö tähtsustamise osas. Küll aga saab kvaliteedi hindamise käigus saadud tulemusi üldistada kogu Eesti noorsootööle, kuna hinnatud kohalikud omavalitsused esindavad küllalt hästi läbilõiget Eesti omavalitsustest. Pole alust arvata, et hindamisega mitte-hõlmatud kohalikes omavalitsustes noorsootöö olukord olulisel määral erineks (*ibid*).

2. TARVASTU VALLA NOORSOOTÖÖ KVALITEET

Käesoleva lõputöö empiiriline osa jaguneb kaheks: esimeses osas kirjeldan Demingi ringi põhimõtetele (vt ka *ptk 1.2.1.2.*) tuginevat noorsootöö kvaliteedi hindamise mudelit ja selle rakendamist ning tutvustan valimit. Teises osas toon välja Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hetkeolukorra hindamise peamised tulemused ning nende analüüsi.

2.1. Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudel

Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamisel kasutasin 2010. aastal loodud mudelit, mille loomist toetasid Eesti Noorsootöö Keskus koostöös AS Ernst & Young Baltic'ga ning teised noortevaldkonna partnerid. Mudel on välja töötanud Demingi ringi põhimõtetele toetudes, kus on äärmiselt oluline koht parendamistegevustel, tänu millele on kvaliteedijuhtimise abil võimalik kvaliteedi arendada. Mudeli alustalaks on erinevate suunisdokumentide alusel sõnastatud visioon ning seda toetavad eesmärgid (vt *Joonis 2*):

Visioon	Igale noorele on noorsootöös kättesaadavad mitmekülgsed isiksuse arengu võimalused			
Eesmärk	1. Noortele on loodud mitmekülgsed mitteformaalse õppimise võimalused	2. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks	3. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks	4. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond

Joonis 2. Noorsootöö visioon ja eesmärgid (Autor: Hillep, Pärnamets, Rõa 2013)

Visiooni ja eesmärkide sõnastamine tagab noorsootöö tegijatele selge ettekujutuse, mida soovitakse noorsootöös saavutada. Teisiti öeldes võib eesmarke käsitleda kui tingimuste kontrollnimekirja, mis peavad kvaliteetse noorsootöö tegemiseks tehtud olema. Hindamaks kas

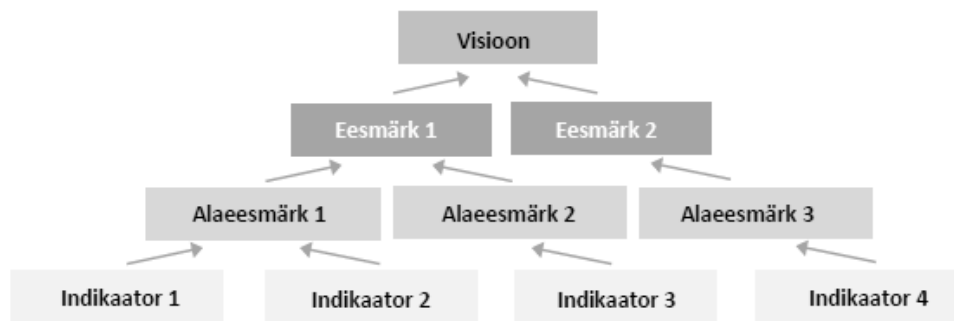
ja mil määral on sõnastatud eesmärgid täidetud, tuleb määratleda kvaliteetse noorsootöö täitmise indikaatorid. Nende kohta info kogumine võimaldab hinnata noorsootöö praegust olukorda, näitab noorsootöö kvaliteedi paranemist ning aitab kavandada parendustegevusi. (*ibid*)

Suunisdokumentide alusel sõnastatud visiooni kohaselt peab kvaliteetne noorsootöö olema kättesaadav igale noorele. Kuigi kättesaadavus on noorsootöös oluline, pole see ainus kvaliteetse noorsootöö eeldus. Noorsootöö seaduses toodud definitsiooni kohaselt on kvaliteedist rääkides oluline arvestada ka tehtava või kavandatava noorsootöö mõju ehk milline on noorsootöö roll noore kasvatamisel ja tema arengu soodustamisel. Seega peab visiooni kohaselt kvaliteetne noorsootöö olema mitmekülgne ning võimaldama kõigile noortele arenguvõimalust. (*ibid*)

Sõnastatud visioon koosneb neljast eesmärgist, mille sõnastamisel on lähtutud olulisematest noorsootöö poliitika nüüdisaegsetest dokumentidest: „Eesti noorsootöö strateegia 2006–2013“, „Noorsootöö seadus“ (2010), „Renewed Framework for European Cooperation in the Youth Field“ (2012), „EU Strategy for Youth – Investing and Empowering“ (2009), „Agenda 2020“, „Youth Policy Manual. How to Develop a National Youth Strategy“ (2009), „Euroopa Noortepass“. Nende alusel on sõnastatud neli visiooni täpsustavat eesmärki (*eesmärkide täpsema kirjeldusega tutvumiseks vt ptk 1.2.1., alaeesmärkide ja indikaatoritega tutvumiseks vt Lisa 1*) (Hillep jt 2013):

1. Noortele on loodud mitmekülgsed mitteformaalse õppimise võimalused.
2. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks.
3. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks.
4. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond.

Kokkuvõtlikult näeb noorsootöö kvaliteedi hindamine koos visiooni, eesmärkide, alaeesmärkide ja indikaatoritega välja järgmine (*vt Joonis 3*):

Joonis 3. Noorsootöö kvaliteedi hindamise süsteemi üldehitus (Autor: Hillep, Pärnamets, Rõa 2013)

Mudeli rakendamine seab ühise standardi kvaliteetsele noorsootööle ning annab hea ülevaate kohalikul tasandil tehtavast noorsootööst, on tagasisideks noorsootöö tegijatele, teabeallikaks riigile, abiks noorsootöö arenguplaanide elluviimisel ja võimaluseks noorsootöötajaid tunnustada (Hillep jt 2013).

Noorsootöö kvaliteedi hindamise läbiviimine põhineb kolmel komponendil: enesehinnang (hinnatava omavalitsuse enda hinnang), välishinnang (sõltumatu välishindajate hinnang) ja tulemusindikaatorid (noorsootöö statistika) (Rõa 2013). Noorsootöö kvaliteedi hindamise käigus võrreldi Tarvastu valla territooriumil tehtava noorsootöö hetkeolukorda noorsootöö kvaliteedi mudelis kirjeldatud kvaliteetse noorsootöö standardiga. Enese- ja välishindamise läbiviimisel kasutati läbivalt sama hindamisskaalat, kus (*ibid*):

4 = Tarvastu valla territooriumil tehtav noorsootöö vastab täielikult kirjeldatud olukorrale;

3 = Tarvastu valla territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale suures osas (s.t vastab enamikule tingimustele)

2 = Tarvastu valla territooriumil tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale osaliselt (s.t täidetud on mõned kriteeriumid)

1 = Tarvastu valla territooriumil tehtav noorsootöö ei vasta kirjeldatud olukorrale.

Läbiviimise etapid on minu lõputööks kohandatud versiooni kohaselt järgmised (Hillep jt 2013):

Hindamismeeskondade (s.t enese- ja välishindajate) moodustamine. Kvantitatiivsete andmete kogumine (s.t küsitluste läbiviimine kvantitatiivsete andmete kogumiseks) tulemusindikaatorite hindamiseks. Enesehindamine (kohaliku omavalitsuse profiili koostamine, enesehindajate individuaalne hindamisvormide täitmine, konsensusseminaril osalemine). Välishindamine (individuaalselt enesehindamise tulemuste ja tõenditega tutvumine, välishindajate kohaliku omavalitsuse ja sealsete noorsootööasutuste külastus, konsensusseminaril osalemine). Hinnang noorsootöö kvaliteedile ja parendustegevuste planeerimine.

2.1.1. Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli rakendamisest

Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hetkeolukorrast ülevaate saamiseks läbisin (vt *ptk 2.1.*) etapid järgmiselt:

1. Hindamismeeskondade moodustamine. Neljaliikmelise enesehindajate meeskonna moodustasin põhimõttel, et kõik Tarvastu valla noorsootööga seotud võtmeisikud (s.h noor) oleksid kaasatud. Selleks valisin enesehindajate meeskonda Tarvastu valla haridus- ja kultuurinõuniku, Tarvastu Gümnaasiumi huvijuhi ja õpilasesinduse IT-spetsialisti ning Tarvastu Avatud Noortekeskuse esindajaks olin mina ise.

Kolmeliikmelise välishindajate meeskonna moodustamise protsess osutus keerukamaks: vaja oli leida vähemalt kolm inimest, kes oleksid läbinud programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ raames enese- või välishindaja koolituse. Minu üllatuseks oli neid inimesi suhteliselt keeruline leida, sest koolituse läbinud inimesed olid noorsootöövaldkonnast kas eemal (nt lapsepuhkusel) või oma põhitööga hõivatud. Välishindajate lõpliku meeskonna moodustasid: käesoleva lõputöö juhendaja, kohalike omavalitsuste koostöögruppide nõustamise ja Avatud Noortekeskuste Konkurssi peaekspert ning Eesti Noorsootöö Keskuse kvaliteedi ja seire suuna juht (2008-2013), kes osales protsessis veebitsi.

2. Andmete kogumine tulemusindikaatorite hindamiseks. Selleks viisin läbi neljale erinevale sihtrühmale suunatud küsitluse: 7-12-aastastele (vt *Lisa 3*), 13-26-aastastele (vt *Lisa 4*), noorteorganisatsioonidele ja ühendustele (vt *Lisa 5*) ja noorsootöötajatele (vt *Lisa 6*), kelle

küsitlemise tulemusi ei saa arvesse võtta, sest tegin valimi koostamisel vea ning seega ei saa küsitluse abil kogutud kvantitatiivseid andmeid esitleda (vt ka ptk 2.2.).

Aluseks võtsin noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli raames koostatud küsitlused, mis olid kättesaadavad kvaliteedi hindamise käsiraamatus „Kvaliteedijuhtimine noorsootöös“.

Küsitlused viisin läbi küsitluse internetikeskkonnas *Google Forms*. Küsitluse internetiaadressit jagasin Tarvastu Avatud Noortekeskuses ja selle *Facebook*'i fännilehel ja Tarvastu Gümnaasiumi kodulehel. Küsitlusi viisin läbi ka Tarvastu Gümnaasiumis kohapeal, et kõikidest klassidest võimalikult palju vastajaid saada. Noorteorganisatsioonidele ning ühendustele saatsin küsitluses osalemise kutsed individuaalselt meiliaadressile.

Küsitluse abil saadud tulemused kandsin tulemusindikaatorite tabelisse, mille alusel sain teada, kas tulemusindikaatorite sihttase on saavutatud või mitte. Täpsema ülevaate küsitluse tulemusel selgunud tulemusindikaatorite täitmisest või mittetäitmisest saab hindamistulemustest alaeesmärkide lõikes (vt ptk 2.3. – 2.7.6.).

3. Enesehindamine. Kohaliku omavalitsuse profiili (vt *Lisa 2*) täitmiseks sain eelnevalt Euroopa Sotsiaalfondi tegevused "Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine" raames koostatud Tarvastu valla profiilist. Puuduolevad andmed sain Tarvastu vallavalitsuse haridus- ja kultuurinõuniku kaasabil. Kohaliku omavalitsuse profiili täitmine ei valmistanud raskusi, sest nõutavad andmed on kergesti kättesaadavad.

Enesehindajate individuaalne hindamisvormide täitmisel tuli enesehindamise meeskonna liikmetel leida iga alaeasmärgi ja indikaatori (vt *Lisa 1*) kohta tõendeid, tugevusi ja mõelda arendusvajadustele. Pärast individuaalset enesehindamist toimus konsensusseminar, kus arutlesime kogu enesehindajate meeskonnaga läbi kõik alaeasmärgid ja indikaatorid. Leidsime ühised tõendid, tugevused ja arendusvajadused ning individuaalse hindamise käigus antud hinnangute osas püüdsime jõuda kompromissile. Konsensusseminar kestis kaks tundi, mille tulemused vormistasin korrektseteks ning edastasin välishindajatele.

4. Välishindamine. Välishindajad said tutvuda enesehindajate saadetud andmetega, Tarvastu valla profiili, tulemusindikaatorite täitmise, valla dokumentatsiooni ning kodulehtedega, mis on olulised konteksti loomiseks ja hinnatavast omavalitsusest parema ülevaate saamiseks. Individuaalse töö käigus kujundasid välishindajad esialgsed hinnangud indikaatorite kohta ning kaardistasid täiendavad tõendid ja/või küsimused, mida sooviti Tarvastu vallalt teada saada.

Välishindajatel toimus ka Tarvastu valla külastus, mille eesmärk oli koguda lisateavet, mis oli vajalik Tarvastu valla noorsootöö lõpliku hinnangu andmiseks. Külastuse raames toimus välishindajatel esmalt eelkoosolek, kus arutati läbi individuaalse töö käigus tekkinud küsimused. Seejärel toimus esimene enese- ja välishindajate koosolek, kus vastasin enesehindajate meeskonna ainsa liikmena välishindajate küsimustele. Seejärel toimus Tarvastu Avatud Noorrtakeskuse ja Tarvastu Gümnaasiumi külastus. Viimase käigus vesteldi Tarvastu Gümnaasiumi õpilasesinduse liikmetega, kes andsid valla noorsootööst ülevaate noorte endi vaatenurgast, ning huvijuhiga, kes vastas välishindajate täiendavatele küsimustele.

Pärast noorsootööasutuste külastusi toimus välishindajate konsensusseminar, mille raames arutati läbi erinevate hindajate arvamused iga alaeasmärgi lõikes ning vormistatati konsensuslik välishinnang. Pärast konsensusseminari toimus tagasiside seminar, kus välishindajad andsid ülevaate hindamistulemustest, tõid välja peamised Tarvastu valla tugevused ning arendusvajadused. Tagasiside seminaril osales lisaks enese- ja välishindajatele ka Tarvastu valla vallavanem.

5. Hinnang noorsootöö kvaliteedile ja parendustegevuste planeerimine. Hinnang Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedile kajastub peatükis 2.3. (vt lk 30-37), kus toon välja peamised hindamistulemused. Parendustegevuste planeerimine toimub vastavalt välishindajate antud soovitudele enesehindajate meeskonnal üheskoos pärast peamiste tulemuste esitlemist.

2.2. Populatsioon ja valim

Tarvastu vallas on 7-26-aastaseid noori **742** (seisuga 4.05.2016) (Eesti Statistikaamet 2016), kes moodustavad minu lõputöö populatsiooni, sest noorsootöö kvaliteedi parendamine puudutab antud sihtgruppi kõige enam. Kokku vastas tulemusindikaatorite täitmiseks vajalike kvantitatiivsete andmete kogumise küsitlustele 185 noort, kes moodustavad vastavalt küsitluste sihtgrupile järgmised valimid:

Tarvastu vallas on 7-12-aastaseid noori seisuga 4.05.2016 **144** (Eesti Statistikaamet 2016). Neist valisin mugavusvalimi alusel küsitlemiseks 1.-5. klassi õpilased, sest nad olid mulle

küsitlemisperioodil kättesaadavamad (Õunapuu 2014). **21** 7-aastase seast küsitlesin 1. klassi õpilasi. Küsitlemisest jätsin välja koolieelses lasteasutuses käivad 7-aastased: eelkooliealisena ei pruugi olla lugemisoskus niivõrd hästi omandatud, et küsitlusele korrektselt vastata. Alles jäänud 123-liikmelisest valimist oli korrektselt küsitluse täitnud vastajate arv 76, mis moodustab 10,2% kogu populatsioonist ja 61,8% 7-12-aastaste valimist: antud sihtgrupi vastused on representatiivsed.

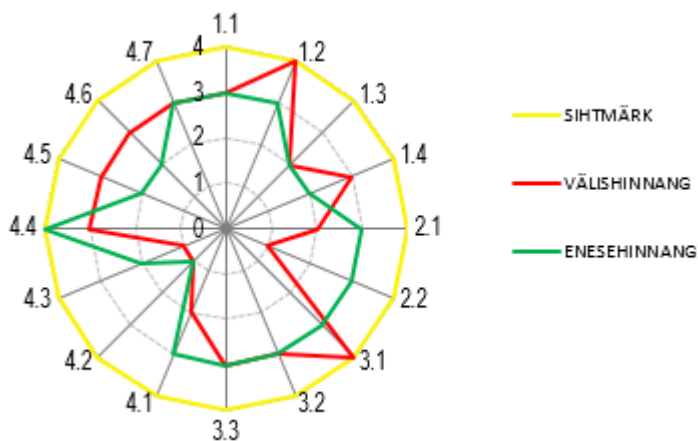
13-26-aastaste küsitlus jagunes vanuselist kaheks: 13-19-aastased ja 20-26-aastased. 13-19 aastaseid (ehk õpilasi) on Tarvastu vallas **253** (seisuga 4.05.2016) (Eesti Statistikaamet 2016), kes moodustavad antud sihtgrupi valimi. Korrektselt küsitlusele täitnud vastajate arv oli 90, mis moodustab kogu populatsioonist 12,1% ja 13-19-aastaste valimist 35,6%. Vastused on representatiivsed, sest potentsiaalsetest noorsootöös osalejates (s.t 253 noorest), vastas 90 noort. 20-26-aastaste valimi moodustavad (ehk ilmselt töömaastikule suundunud või perekohustusi täitma asunud noori) **345** (seisuga 4.05.2016) noort (Eesti Statistikaamet 2016), kellest küsitlusele korrektselt vastajaid oli 11, mis moodustab kogu populatsioonist 1,5%. Kuigi vastused pole representatiivsed, on 20-26-aastaste mittevastamine informatiivse sisuga: ühelt poolt annab vähene vastajate arv tunnistust sellest, et neid elab reaalselt kohapeal vähe: 20-26-aastaste küsitlusi edastas inimesi Tarvastu Gümnaasiumi vilistlaste abil, Facebookis ja paberikandjal, kuid sellest hoolimata oli sihtgrupp raskest kättesaadav. Teisalt viitab vähene vastajate arv asjaolule, et vallas ei pakuta neile eakohast noorsootööd ja/või nad ei huvitu noorsootööst – seega ei näe nad ilmselt vajadust vastata. Ent need vähesed, kes vastasid, andsid teatava esindusliku sisendi analüüsiks.

Tarvastu valla noorteühendustest –ja organisatsioonidest sain kvantitatiivseid andmeid tänu neljale vastajale. Noorsootöötajate küsitlemisel arvestasin noorsootöötajate hulka väga kitsarinnaliselt vaid noortekeskuse noorsootöötaja ning huvijuhi. Tarvastu vallas on tegelikult 27 noorsootöötajat, kellest 15 on ringijuhid, 9 Tarvastu Muusika- ja Kunstikooli huvihariduse õpetajad, üks Kaitseliidu Sakala Maleva noorteühenduste juht ning lisaks juba mainitud noorsootöötaja ja huvijuht. Seega ei arvesta ma noorsootöötajatelt kogutud kvantitatiivseid andmeid ka tulemusindikaatorite hindamisel. Küsitlusele järgnesid kvalitatiivsed hindamisprotseduurid – enese- ja välishindamine (vt ka lk 27-28).

2.3. Kvaliteedi hindamise peamised tulemused

Käesolevas peatükis annan ülevaate Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise põhilistest tulemustest. Saadud tulemusi esitlen 2013. aastal ilmunud „Noorsootöö kvaliteedi hindamise tulemuste ja kasutegurite analüüs“ eeskujul ehk kõikide alaeesmärkide lõikes.

Noorsootöö kvaliteedi hindamise protsessi käigus kogutud andmete kvaliteeti saab hinnata enese- ja välishindajate hinnangute erisuse analüüsimisel iga alaeesmärgi lõikes: kui enese- ja välishindajate hinnangud erinevad suurel määral, on põhjust kahelda andmete kvaliteedis, ja on vaja viia läbi täiendav analüüs. (Rõa 2013) Tarvastu valla enese- ja välishindajate hinnangute koondtulemused on esitatud alltoodud tabelis (vt Joonis 4):

Joonis 4. Tulemused alaeesmärkide kaupa (enese- ja välishinnang) (Allikas: Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tööleht „kokkuvõte“)

Välishindajad hindasid madalamalt alaeesmärke „Soodustatakse noorte osalus kogemuse saamist“, „Soodustatakse noorte kodanikualgatust“, „Noorsootöö on prioriteedina sätestatud KOV ametlikus dokumentatsioonis“, „Noori kaasatakse otsustetegemise protsessi“ ning „Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad“.

Enesehindajatest kõrgemalt hindasid välishindajad alaeesmärke „Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks“, „Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemust ja –tulemusi“, „Noortele võimaldatakse kvaliteetset nõustamisteenust“, „Noorsootööd pakuvad asutused on kättesaadavad ja hästi varustatud“ ning „Toimub kaasaegsete ja uuenduslike meetodite ja keskkondade kasutamine noorsootöös“.

Joonise 4 põhjal selgub, et välis- ja enesehindajate hinnangud ei erine nii drastiliselt (s.t erisus on üldjuhul 1-pall, ühel juhul 2-palli), et peaks kogutud kvalitatiivsed andmed kahtluse alla seadma. Erisused on kahe hindamismeeskonna tulemusel põhjendatud (s.t tõendite, tugevuste ja arendusvajaduste selgitus) ning tulemuste kirjeldamises kasutan hindamisprotsessis kirjeldatud tõendeid, tugevusi ja arendusvajadusi. Lisaks toon välja enesehindaja meeskonna liikmena enda soovitusel arendustegevuste planeerimiseks.

2.4. Noortele on loodud mitmekülgset mitteformaalse õppimise võimalused

2.4.1. Noortele on loodud mitmekülgset võimalused noorsootöös osalemiseks

Mitmekülgsete noorsootöös osalemise võimaluste all hinnati mudeli alusel järgmisi indikaatoreid: noortel on võimalus osaleda huvihariduses ja –tegevuses, võimalus osaleda avatud noorsootöös ja muudes KOV toetatud noorsootöö tegevustes/teenustes (laagrid, üritused, projektid jms). Noorsootöö võimalused on loodud mitmekülgsetes valdkondades (nt muusika, kunst, loodus ja keskkond, tehnika, sport, üldkultuur, kodanikuharidus, rahvusvaheline koostöö) ning loodud on erinevaid võimalusi teadmiste ja oskuste proovilepaneku ning nende esitlemiseks (nt võistlused, kontserdid, näitused, etendused, festivalid). Noorsootöös osalemiseks on tagatud võrdsed võimalused (s.h väiksemate võimalustega noortele) (vt Joonis 5).

<i>Huvihariduses ja -tegevuses osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 15% kõikidest noortest).</i>	<i>7-12. a</i>	<i>jah</i>
	<i>13-19. a</i>	<i>jah</i>
	<i>20-26. a</i>	<i>ei</i>
<i>Noorsootöös tervikuna osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 65%).</i>	<i>7-12. a</i>	<i>jah</i>
	<i>13-19. a</i>	<i>ei</i>
	<i>20-26. a</i>	<i>ei</i>

Joonis 5. Alaeasmärgi 1.1. „Noortele on loodud mitmekülgset võimalused noorsootöös osalemiseks“ anketeerimise tulemusel tulemusindikaatorite täitmine. (Allikas: Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tööleht „3_eh_1“)

Tarvastu valla keskmes Mustla alevikus on olemas huviharidust pakkuv Tarvastu Muusika- ja kunstikool, kus on põhipillideks kitarr, akordion, viiul, vioola, saksofon või plokkflööt.

Lisaainetena saab õppida lisapilli, hääleseadet, noodigraafikat ja helidisaini. Kunstiosakonna õppeaineteks on joonistamine, maalimine ja vormiõpetus.

Huvitegevuses on võimalik osaleda Tarvastu Gümnaasiumi pakutavas 15 huviringis: kergejõustik, spordiring, võrkpall, maadlus, korvpall, jalgpall, tants, rahvatants, solistid ja ansamblid, LARP (ehk ajalooline rollimäng), puutöö, näitering; arvuti, matemaatika, robotika. Mustla rahvamajas kahes huviringis: tants, lauatenis. Kaitseliidu Sakala maleva alla kuuluvates noorteühendustes: noorkotkad ja kodutütred.

Välishindajate arvates on kooliastmeti huvitegevus hästi kaetud, s.h gümnaasium. Tarvastu valla noorte suhteliselt suur huvihariduses ja –tegevustes osalejate toetajaks on kohalik omavalitsus, kes tasub pool osalustasust (s.h väljaspool valda huvitegevuses osalejatele). Tarvastu Gümnaasium tasub huviliste eest loodus- ja täppisteadustega tegeleva Teaduskooli kursustel osalemise. Noored ei saa osaliselt hajaasustuse tõttu noorsootöös osaleda, ent sellele leitakse juhtumipõhiseid lahendusi (nt ringijuhendaja transpordib ringis osalejaid kütusekompensatsiooni toel pärast huviringi koju).

Tarvastu vallas on olemas vähemalt 300 noore kohta üks noortekeskus, mis koordineerib vastavalt Tarvastu valla arengukavale 2012-2020 noorsootööd terves vallas (2011) (vt ka ptk 1.1.3.1.).

Olenemata sellest, et tugevusi on üpris palju, on ka mõningaid **arendusvajadusi**: Tarvastu vald on noorsootöös tugevalt välja arendanud huvihariduses ja –tegevuses osalemise võimalused, kuid teised noorsootöö suunad on jäänud tagaplaanile. Väljaspool Mustlat noorsootöö võimalused praktiliselt puuduvad, samas on olemas potentsiaaliga külakeskused (nt Suislepa, Kästna, Soe). Tuleb leida rohkem eakohaseid noorsootöö teenuseid 19-26 aastastele noortele (nt vabatahtlik töö, rahvusvaheline noorsootöö).

Välishindajad nägid **potentsiaalina** võimalust kasutada olemasolevaid küla seltsimaju, kasutades mobiilset noorsootööd ning kohalike vabatahtlike abi (s.h ka NEET-noored).

2.4.2. Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks

Ettevõtlikkust soodustavates tegevustes hinnati järgmisi indikaatoreid: kohalik omavalitsus toetab (nt ruumide kasutamine, eraldised) noorte ettevõtlikkust soodustavate programmide, projektide või tegevuste toimumist oma territooriumil või on sõlminud vastavasisulised kokkulepped teiste omavalitsustega (nt ettevõtlusnädal, õpilasfirmad, ettevõtlusõppe valikaine, noorte ettevõtlusega seotud projektid, seminarid noorte teadlikkuse tõstmiseks ettevõtlusest).

Tulemusindikaatorina hinnati, kui kõrge (vähemalt 10%) on õpilasmalevas osalevate noorte arv. 13-19-aastaste valimi põhjal on tulemusindikaator täidetud. Enesehindajad hindasid käesolevat alaeasmärki hindegaga „3“ ning välishindajad hindegaga „4“, mis tähendab, et Tarvastu vallas tehtav noorsootöö vastab täielikult kirjeldatud olukorrale.

Välishindajate arvates on Tarvastu vallas noorte ettevõtlikkuse arendamine kõrgel tasemel. Olemas on noorte töömalev, loovuslaager ja töövarjupäev. Gümnaasiumiõpilastele korraldatakse majandusmänge: Turuplats, Creatlon, Titan. Tarvastu valla territooriumil oleva lihtsustatud- ja toimetuleku õppetaseme järgi töötavas Ämmuste koolis tehakse palju ära selleks, et õpilased jätkaksid ametikoolides. Kooli õpilasfirmadel (Colorem ehk teraapiliste värviraamatute tegemine ja Kambüüs ehk koolikohvik) on olemas koolipoolne toetus ning neile antakse võimalus osaleda õpilasfirmasid esindavatel laatadel. Tarvastu Gümnaasiumi 9. -12. klassi õpilased saavad osaleda Tallina Tehnikaülikooli Mektory keskuse programmis Bright Minds, kus on võimalik osaleda erinevatel kursustel (nt *start-up* ettevõtete loomine). Tarvastu Gümnaasium teeb koostööd Rajaleidja ja Töötukassaga, kes aitavad loengute läbiviimise ja info levitamisega.

Arendusvajadusena näevad välishindajad NEET-noortele (s.t mitteõppivad ja –töötavad noored, kes pole ka Töötukassas arvel) ettevõtlikkust soodustavate tegevuste pakkumist. Ühtlasi on Tarvastu valla 99 NEET-noort ka **potentsiaal**, keda oleks võimalik kaasata vabatahtlikena. Ühelt poolt nende ettevõtlikkuse suurendamiseks ja aktiveerimiseks, teisalt panustaksid nad noorsootöö teostamisel noorsootöö kvaliteedi arendamisse.

2.4.3. Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja multikultuursuse väärtustamist

Tõendeid, tugevusi ja arendusvajadusi kirjeldati järgmiste indikaatorite järgi: toetatakse noorte kodanikukasvatuse sisuga tegevusi (nt programmid, koolitused, seminarid, õppevahendid). Noortel võimaldatakse osaleda rahvusvahelistel noorteseminaridel, -kohtumistel, koolitustel, konverentsidel, õpilasvahetuse programmides ja/või laagrites, mis on seotud noorsootöö väärtuste ja põhimõtetega ning mis põhinevad noort aktiivseks kodanikuks kujundamise raamistikul ja/või mitmekultuursuse väärtustamisel. Noortele võimaldatakse teha vabatahtlikku tööd kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil. Teiste riikide noortele on loodud võimalused teha vabatahtlikku tööd Tarvastu valla asutustes.

Nii enese- kui välishindajad hindasid käesolevat alaeesmärki hindegaga „2“, mis tähendab, et Tarvastu vallas tehtav noorsootöö vastab kirjeldatud olukorrale osaliselt (s.t täidetud on mõned kriteeriumid).

Enesehindajad tõid välja, et Tarvastu gümnaasiumi noored saavad olla vabaiühenduste praktika raames mittetulundusühingutes vabatahtlikuks, s.h kohalikes mittetulundusühingutes. Rahvusvahelise noorteprojektidest on senini jätkusuutlik olnud Saksamaa, Eesti ja Läti ühisprojekt SommerCamp. Eesti-siseselt on Tarvastu Gümnaasiumil erinevate Eesti koolidega kokkulepped riigisisese õpilasvahetuste korraldamiseks (nt õpilasvahetustel on käidud Haapsalus, Tallinnas, Viljandis, Elvas ja Pärnus).

Kohalikus omavalitsuses teevad noored vabatahtlikku tööd vastavalt võimalustele Mustla rahvamajas, käies helindaja, kinokolmapäeva tehniku ja fotograafina abistamas. Ent vabatahtlik tegevus hõlmab vaid paari noort ja tegevused ei ole laiemalt tagatud, on ühelt poolt tegu lahendust ootava **arendusvajadusena**.

Tarvastu vallas ei tegeleta kodanikuhariduse temaga mitteformaalsel tasandil praktiliselt mitte üldse. Kultuuridevahelist õpet on minimaalselt ja koolis toimuvad ebaregulaarselt erinevate kodanikuhariduse programmide tuvustused. Välishindajad soovivad kasutada erinevaid kodanikuhariduse programme väljaspool kooli noorsootööd, et jõuda enamate noorteni ning teha võrgustikutööd piirkonna noortekeskustega, kus on olemas Euroopa Vabatahtlike Teenistuse vastuvõtmise kogemus (s.t noorel on võimalus kogeda vabatahtlikuna töötamist mõnes Euroopa riigis mõnel huvipakkuval alal ning tutvuda ühtlasi selle riigi keele, inimeste ja kultuuriga).

Lisaks võrgustikutööle tasuks suurendada rahvusvahelist ja riigisisest rahvustevahelist (nt noortekohtumised) koostööd.

2.4.4. Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemusi ja –tulemusi

Alaeesmärgi tulemusindikaatorid olid järgmised: eksisteerib läbimõeldud kord noorte mitteformaalse õppimise (s.h vabatahtliku tööga saadud) kogemuse ja tulemuste tunnustamiseks. Toimib koostöö formaalse ja mitteformaalse õppe vahel, s.h arvestatakse mitteformaalse õppe õpitulemustega formaalhariduses. Enesehindajad hindasid alaeשמärki hindegaga „2“ ning välishindajad hindegaga „3“.

Enesehindajate sõnutsi saavad noored vabatahtliku töö alusel läbitud ühe aine, küll aga on vabatahtliku töö eest vähem tunnustusi kui huvitegevus või –hariduse tublide saavutuste eest. Mitteformaalset õpikogemust arvestatakse formaalhariduses küll vähesel määral, kuid sõltuvalt õpetajast on seda püütud siiski teha (nt arvestatakse sportlaste tulemusi, loodus- ja täppisteaduste valdkonnas arvestatakse TÜ Teaduskoolis õppimist).

Välishindajad leidsid, et mitteformaalset õpikogemust ja kodanikuaktiivsust tunnustatakse erinevates asutustes erineval viisil, kuid selleks puudub läbipaistev süsteem (s.t süsteemsust garanteeriv statuut). Sellest tulenevalt on üheks **arendusvajaduseks** välja töötada noorte tunnustamise statuut, tagamaks järjepidevus ja läbimõeldus. Mitteformaalses hariduses saadud õpikogemuse fikseerimiseks võiks rakendada kas Noortepassi või Stardiplatsi platvorme, mida täna valla noorsootöös üldse ei tehta. Platvormide kasutamine loob olulise lisavõimaluse ning noortel on võimalus oma mitteformaalseid õpikogemusi mõtestada ning saada edaspidi tööturule siirdudes seeläbi teatud eelis.

2.5. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks

2.5.1. Soodustatakse noorte osaluskogemuse saamist

Indikaatoritest hinnati noortel osalus põhimõtetel toimivad vastavaid osaluskogusid (valitud noorte poolt, koosneb eri vanuserühmadesse kuuluvatest noortest, osaleb Tarvastu valla otsustusprotsessis, esindab noorte huve). Üldhariduskoolis tegutsevale õpilasesindusele ja valla osaluskogule on ette nähtud rahaline ja mitterahaline toetus ning kohalik omavalitsus toetab noorte osalust maakondliku ja riikliku taseme noortekogudes.

Enesehindajad hindasid alaeasmärgile hindegas „3“ ning välishindajad hindegas „2“. Välishindajate madalamat hinnet tõendavad järgmised aspektid: osalus otsustusprotsessides on ainult Tarvastu gümnaasiumi õpilasesinduse kaudu. Õpilasesindusel puudub selge arusaam demokraatlike otsustusprotsesside olemusest - eelkõige nähakse ennast koolielu elavdajatena, mitte niivõrd õpilaste esindajatena. Kuigi noortel on suur valmisolek ja tahe valla tasandi noorte elu puudutavates otsustes kaasa rääkida, puudub noortel arusaam, kuidas seda teha, ning sisuline ja struktuurne võimalus selle tegemiseks

Enesehindajad olid välishindajatega samal arvamusel, et vallas on ainult üks osaluskogu. Enesehindajate hindele „3“ väärilised tõendid olid järgmised:

Tarvastu Gümnaasiumi õpilasesindus kuulub Eesti Õpilasmavalitsuste Liitu, tänu millele saavad õpilased osaleda erinevatel koolitustel ja seminaridel. Ehkki praegu pole õpilasesindusel enda kindlat eelarvet, siis 2016. aasta sügisest leitakse sellele kooli eelarves koht. Tarvastu Gümnaasium ja kohalik omavalitsus toetavad õpilasesindust tasuta ruumide kasutamisega, neil on olemas juhendaja, saavad vajadusel koolitusi ja nõustamist ning vajadusel kompenseeritakse sõidukulud.

Ehkki enesehindajad leidsid mitmeid tõendeid noorte osaluskogemuse soodustamiseks, soovivad välishindajad esiteks luua läbimõeldud struktuur osaluseks otsustusprotsessides ning teha seda koos noortega. Teiseks võimaldada potentsiaalika õpilasesinduse kõrval noortele ja noorsootöötajale Eesti Noorteühenduste Liidu osaluskogude koolitusprogrammis osalemist ning kasutada sealseid rahastusvõimalusi valla noortevolikogu käivitamiseks Samuti soovitatakse kasutada TUGILA võimalusi NEET noorte kaasamiseks ja nende aktiveerimiseks läbi vabatahtliku töö.

2.5.2. Soodustatakse noorte kodanikualgatusi

Kodanikualgatusi hindamiseks analüüsiti järgmiste indikaatorite täitmist: noorte kodanikualgatusi rahaliseks toetamiseks on loodud mehhanism ning seda rakendatakse. Noorte kodanikualgatusi toetatakse mitterahaliste vahenditega (nt tasuta ruumide kasutamise võimaldamine, nõustamine, koolitamine). Küsitluste tulemusel olid tulemusindikaatorite tulemused järgmised (vt Joonis 6):

Noorte osalus noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesinduses on vähemalt 5%	7-12. a	jah
	13-19. a	jah
	20-26. a	ei
Noorte teadlikkus noorteühingutest ja noorteorganisatsioonidest on kõrge (vähemalt 15% noortest on teadlikud)	7-12. a	jah
	13-19. a	ei
	20-26. a	ei
Noorteühenduste tagasiside koostööle KOV-ga on hea (vähemalt 80% noorteühendustest hindavad koostööd heaks)	Noorte-ühendused	ei

Joonis 6. Alaeesmärgi 2.2. „Soodustatakse noorte kodanikualgatusi“ anketeerimise tulemusel tulemusindikaatorite täitmine. (Allikas: Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tööleht „3_eh_2“)

Joonise 6 põhjal selgub, et seitsmest indikaatorist on täidetud kolm ning enesehindajad hindasid käesolevat alaeesmärki hindegas „3“. Välishindajad leidsid vastupidiseid tõendeid, mistõttu panid nemad hindeks „1“, mis tähendab, et Tarvastu vallas tehtav noorsootöö ei vasta antud kirjeldusele.

Enesehindajad tõid välja järgmised tõendid, mille alusel hinnati kodanikualgatusi soodustamist hindegas „3“: olemas on noorteorganisatsioonid (nt Sakala maleva noorkotkad ja kodutütred ning õpilasesindus). Noorte omaalgatustest toetatakse loovtööde raames tehtavaid tegevusi mitterahaliste võimalustega (nt H. Parsi nimeline animafestival sai alguse loovtööst, koolikontsert Õdede-Vendade Ristikheinade Vähendatud Koosseisu poolt, omaalgatuslikult isetehtud videote tegemine), ent eraldi rahalisi määratud ressursse pole.

Välishindajate sõnutsi on loovtööde raames tehtud omaalgatuste toetamine küll tugevuseks, kuid aktiivsed noored (nt õpilasesindus) ei ole kursis teiste omaalgatuste võimalustega. Selles soovivad välishindajad sõnastada omaalgatuste toetamise põhimõtted ning motiveerides noori võtma enam initsiatiivi (nii aktiivsetel kui passiivsetel), tutvustades erinevaid võimalusi ning aidades noori tehnilise toega (nt taotlused, aruandlus).

2.6. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks

2.6.1. Noortele võimaldatakse kvaliteetset nõustamisteenust

Kvaliteetse nõustamisteenuse puhul olid hinnatavateks indikaatoriteks teenusstandarditele vastava nõustamisteenuste pakkumine (nt õpi- ja karjäärinõustamine, karjääriteenuste programmid). Võimaluse puudumisel on Tarvastu vallas selged kokkulepped ja koostöö teiste omavalitsustega, riigi-, era- või kolmanda sektoriga, mis tagavad omavalitsuse noortele kvaliteetse juurdepääsu nõustamisteenustele. Küsitluse tulemusel selgunud tulemusindikaatorite täitmist vt *Joonis 7*.

Noorte rahulolu nõustamisteenuse kvaliteediga on suur (vähemalt 90% on rahul)	7-12. a	jah
	13-19. a	jah
	20-26. a	ei
Noorte rahulolu nõustamisteenuse kättesaadavusega on suur (vähemalt 90% on rahul)	7-12. a	jah
	13-19. a	jah
	20-26. a	ei

Joonis 7. Alaeasmärgi 3.1. „Noortele võimaldatakse kvaliteetset nõustamisteenust“ ankeeterimise tulemusel tulemusindikaatorite täitmine (*Allikas: (Allikas: Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tööleht „3_eh_3“)*

Jooniselt 7 selgub, et ankeeterimise tulemusel on kuuest indikaatorist täidetud neli, mis toetab enese- ja välishindajate hindeid: enesehindajate hinne oli „3“ ja välishindajatel „4“.

Enesehindajad leidsid, et Tarvastu Gümnaasiumil on väga hea koostöö Rajaleidja ja Töötukassaga, kes käivad koolis nõustamisteenust pakkumas. Koolis on olemas sotsiaalpedagoog ja vallas lastekaitsepspetsialist, kes saavad samuti nõustada. Juhul kui Tarvastu vallas pole võimalik nõustamisteenust pakkuda, on maakonna keskuse läheduses paiknedes võimalik suunata noor Viljandisse vastava spetsialisti juurde. Maksimaalsest hindest jäi enesehindajate sõnul puudu tõsiasi, et 20-26 aastastele peaks olema nõustamisteenus kättesaadav.

Välishindajate sõnul teavad Tarvastu valla noored, kust ja kuidas saada nõustamisteenust. Kohalikes küsimustes saavad nooret infot eelkõige otse noorsootöötajatelt ja läbi sotsiaalmeedia. Regulaarne koostöö Rajaleidja ja Töötukassaga ning vastavate spetsialistide (s.t sotsiaalpedagoog, lastekaitsepspetsialist) olemasolu vallas on suureks tugevuseks.

Mõlema hindamismeeskonna tulemustest selgub, et nõustamisteenus peaks olema 20-26-aastastele ja NEET-noortele kättesaadavam, sest viimaseid saab vajadusel suunata vastava spetsialisti poole.

2.6.2. Noortele suunatud info on kättesaadav

Hindamisel võeti arvesse järgmisi aspekte: noorteinfo levitamiseks kasutatakse mitmekülgsed teabekanaleid ka internetikeskkonnas (nt infolistid, infolevitamisvõrgustik (s.h need, kuhu kuuluvad ka koolinoorte esindajad), infomessid, infopäevad), mille kaudu on tagatud info levik noorte eri sihtrühmadele.

Noortele pakutakse noorteinfo teenuseid. Kui Tarvastu vallal endal puuduvad võimalused teavitustegevuste elluviimiseks, siis on tal selged kokkulepped ja koostöö teiste omavalitsustega, riigi-, era- või kolmanda sektoriga, mis tagavad omavalitsuse territooriumil elavatele noortele kvaliteetse juurdepääsu noorteinfo teenustele

Noori teavitatakse info, nõustamise ja juhendamise olemusest ja kättesaadavusest (nt koolitused noortele, kooli ja avatud noortekeskuste külastused, mobiilne noorsootöö). Lisaks infole teavitatakse noori mitteformaalse õppimise tunnustamise töövahenditest (nt Stardiplats, eneseanalüüs, tunnistus, vabatahtlike pass). Küsitlustest selgus, et Tarvastu valla 7-26-aastased noored ei olnud rahul teabe kättesaadavusega. Indikaatorite mittetäitmist arvesse võtmata oli nii enese- kui välishindajate hinne „3“, mida tõendavad järgmise asjaolud:

Koolikeskkonnas levitatakse infot suusõnaliselt, paberkandjal, õpilasesinduse Facebooki lehel, infokraanil ja e-koolis. Noortekeskuses levitatakse infot peamiselt suusõnaliselt, paberkandjal ja Facebookis. Leiti, et kuigi jäädakse pigem teavitustöö tasemele, on noortele info kättesaadav. Tarvastu Gümnaasiumi õpilaskonda on teavitatud tänu Rajaleidjale ja Töötukassale info ja nõustamise olemusest ja kättesaadavusest.

Välishindajad nõustuvad suures osas enesehindajate arvamusega, kuid soovivad siiski rohkem läbi mõelda, kust ja millist infot võiksid noored valla tasandil ja riiklikult saada.

2.6.3. Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse läbi laiapõhjalise koostöövõrgustiku

Tarvastu vald koordineerib või osaleb aktiivselt noorte riskikäitumise ennetamiseks loodud koostöövõrgustikus (nt alaealiste komisjon, noorteinfo spetsialist, karjäärinõustaja, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, koolipsühholoog, lastekaitse spetsialist, noorsootöö spetsialist). Tarvastu vald toetab rahaliselt või mitterahaliselt noorsootöö asutusi, projekte, programme, koostöövõrgustiku ühistegevusi ja riskirühma noortele suunatud mitmekülgseid noorsootöö tegevusi. Võimaldatakse teha ühiskondlikku tööd (alaealiste mõjutusvahendina kohaldatud) Tarvastu valla erinevates asutustes või koostööpartneritest teenusepakkujate juures.

Enese- ja välishindajad hindasid mõlemad antud alaeasmärgi indikaatorite täituvust hindegas „3“, mis tähendab, et Tarvastu valla noorsootöö vastab osaliselt kirjeldatud olukorrale. Seega, tõendid, tugevused ja arendusvajadused on hindamisemeeskondade kirjeldustele tuginedes järgmised:

Tarvastu valla tugevuseks on olemas koostöö kooli sotsiaalpedagoogi ja valla lastekaitse spetsialisti vahel. Kui on noorsootöötajal tarvis konsulteerida, teeb ta seda lastekaitse spetsialistiga, kes on valmis noori vajadusel nõustama või suuna spetsialisti poole. Ennetustegevuste näol teeb lastekaitse spetsialist koolis seksuaalkasvatuse teemal loenguid. Üldisemas mõttes on kogu kooli huvitegevus kaudselt ennetustöö: huviringides osalemine ennetab tänavatel hulkumist ning näiteks maadlustrennis saab noor maandada kogunenud pingeid ning ennetada kolmandate isikutega füüsilise kontakti loomist. Majanduslikult mittekindlustatud noortele on olemas spordi- ja õppetootused.

Välishindajad täheldasid, et erilist tähelepanu ei pöörata vallas NEET-noortele - statistika järgi on vallas 99 NEET noort ja Töötukassas töötuna arvel 1% valla noortest. Vallasiseselt on küll koostöövõrgustik olemas, kuid väljaspool valda tehakse koostöös vähesel määral. Välishindamise käigus jäi välja selgitamata, milliseid teenuseid, milliste asutuste poolt ja millistele noortele täpsemalt alaealise mõjutusvahendina rakendatakse.

Välishindajate arvates kasutatakse paindlikke ja juhtumipõhiseid lahendusi. Vallal on esinduslik hulk tugispetsialiste (lastekaitsetöötaja, kooli sotsiaalpedagoog, kooli huvijuht, valla noorsootöötaja), kes teevad omavahel tihedat koostööd. **Arendusvajadustena** soovivad välishindajad soodustada noorsootöötajate võrgustikutööd probleemide ennetamisel,

s.h väljaspool valda, erinevate programmide kaudu ning kaasata ennetustegevustesse rohkem 19-26 vanuseid noori.

2.7. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond

2.7.1. Noorsootöö on prioriteedina sätestatud kohaliku omavalitsuse dokumentatsioonis

KOV ametlikus dokumentatsioonis on noorsootöö prioriteedina nimetatud: mitteformaalne õpe, noorte osalus ja kuuluvuskogemus (sh noortevolikogu moodustamine), noorte teavitamine ja nõustamine, probleemide ennetamine ning alaealiste õiguserikkumistele tõhus reageerimine, noorsootöö tegevuskohtade tervislikkus, turvalisus ja tegevusteks sobivus, noorsootöös võrdsete võimaluste tagamine ja noorsootöö tunnustamine. Indikaator on täidetud, kui nimetatud prioriteedid kajastuvad kohaliku omavalitsuse ametlikus dokumentatsioonis (nt arengukava, noorsootöö arengukava, muu dokument või õigusakt).

Noorsootöö prioriteetide seadmisel on lähtutud Tarvastu valla noorte olukorrast ja vajadustest ning konkreetse piirkonna eripärast ning noortepoliitika peegeldab lõimitud noortepoliitikat. Indikaator on täidetud kui kavandatud noortepoliitika peegeldab noore eluolu puudutavat erinevates eluvaldkondades (nt tööturg, haridus, kultuur).

Enesehindajad hindasid antud alaeesmärki hndega „3“ ning välishindajad hindega „2“. Enese- ja välishindajad leidsid, et puudub strateegiline lähenemine noorsootööle ning vaatamata tugevale huviharidusele ja huvitegevusele on selgelt mõtestamata noorsootöö prioriteetsed suunad ja tegevuskava. Noorsootöö on küll üks arengukava osa, kuid hetkeolukorra kirjeldus on vananenud ning pole kirjeldatud kokkupuudet noorte eluolu puudutavates valdkondades. Enesehindajate tõendina oli toodud ka kohaliku omavalitsuse terviseprofiliis noorsootöö kajastamine, kuid sealsed andmed on sarnaselt arengukavaga vananenud.

Arendusvajadusena on vajalik korrastada noorsootööd puudutav dokumentatsioon, lähtudes noorte olukorrast ning arvestades kõigi sihtrühmadega (s.h 19-26 vanused noored): töötada välja noorte omaalgatuse toetamise mehhanism ja projektlaagri pidamise kord.

2.7.2. Kohaliku omavalitsuse noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel

Indikaatorite täitmiseks peab olema Tarvastu vallal olemas kirjalik noorsootöö tegevuskava, mis määratleb muu hulgas noorsootöö eesmärgid, elluviidavad tegevused, tegevusvahendid, tegevuste eest vastutajad ja tulemuste hindamise mõõdikud. Noorsootöö tegevuskava täitmist tuleb pidevalt jälgida.

Nii enese- kui välishindajad leidsid, et antud alaeesmärk ei vasta Tarvastu valla noorsootöö kirjeldatud olukorrale ning mõlemad meeskonnad panid hindeks „1“. Antud alaeesmärgi osas pole tegevuskava puudumise tõttu muud, kui **arendusvajadused**.

Välishindajad soovivad välishindamise tulemusi ja kohaliku omavalitsuse arenguvajaduste kaardistamisel arvesse võtta, koostada lähiaastateks tegevuskava, milles oleks kirjeldatud kohaliku tasandi noorsootöö eesmärgid, elluviidavad tegevused, vahendid, vastutajad ja hindamise mõõdikud (ja rahastamine). Tegevuskava koostamisse tuleks kaasata kogu noorsootöö võrgustik (ja huvigruppide esindajad, s.h lapsevanemad), omavalitsuse otsustajad ning erinevas vanuses noored.

2.7.3. Noori kaasatakse otsustetegemise protsessi

Indikaatori täitmiseks on noored kaasatud kohaliku omavalitsuse noorsootöö tegevuste, rahastamise kavandamisse ja kujundamisse. Tarvastu valla (noortepoliitika toimealade ülesannetega) ametnikud oskavad kaasata noori ja noorsootöötajaid ning valdavad sobivaid meetodeid. Noortega konsulteeritakse järjepidevalt kõikidel noortepoliitika toimealadel (nt noorsootöö, tööhõive-, tervise-, kultuuri-, sotsiaal-, pere- ja kuriteoennetuspoliitika, keskkonna valdkond).

Noorsootöös osalejate ja kaasajate tunnustamiseks eksisteerib läbimõeldud kord (nt preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus). Eri siht- ja vanuserühmadesse kuuluvate noorte (s.h väiksemate võimalustega noorte, töötavate noorte, töötute noorte, noorte lapsevanemate) jaoks on loodud sobivad osalemisvõimalused. Enesehindajad hindasid antud alaeesmärki hindegas „2“, tõendades seda järgmiste tõenditega:

Noorsootöövaldkonna eelarve planeerimisel saab noorsootöötaja noortelt endilt küsida, mille jaoks tuleks raha planeerida (ehk mida noored soovivad teha). Noorsootöö valdkonna koordineeriv vallaametnik kaasab teatud oskustega noori (nt ürituste helindamiseks valgustamiseks või pildistamiseks) ja noorsootöötajaid. Osalejate ja kaasajate premeerimine toimub Tarvastu vallas tunnustamissüsteemi alusel (nt üliõpilasstipendium, aasta nais- ja meessportlane), koolis on preemiasüsteem kooli esindanud noortele ning stipendium ja noortekeskuses sündmuste kaupa. Noorsootöösse on kaasatud on pigem 7-19 sihtrühm, 20-26-aastastele noortele pole piisavalt võimalusi loodud.

Välishindajad hindasid antud alaeesmärki hindegas „1“, sest Tarvastu Vallavalitsusel on küll valmisolek ja soov noorte arvamusega arvestada, kuid puudub teadlikkus kaasamise võimalustest.

Välishindajad näevad ühe **arendusvajadusena** koos noortega välja töötada kohalikest oludest lähtuv süsteem, kuidas valla tasandi otsustusprotsessides kaasa rääkida nii, et kaasatud oleksid erinevad noored (s.h NEET-noored, vähemate võimalustega, erivajadustega ja passiivsemad noored). Teise arendusvajadusena soovitatakse jätkusuutlikkuse tagamiseks ning kaasamise praktikate omandamiseks osaleda noorsootöötajatel näiteks Eesti Noorteühenduste Liidu vastavasisulistes koolitustel ja võrgustikutöös.

2.7.4. Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad

Noorsootöötajate küsitlemise puhul läksin alt liialt ühekülgse lähenemisega noorsootöötaja ametile: fookusest jäi välja oluline ressurss, s.t vabatahtlikud noortejuhid, huvihariduse ja huvitegevuse spetsialistid ja noorteorganisatsioonide noorsootöötajad. Ehkki anketeerimise tulemusel jäid tulemusindikaatorid kvantitatiivsete andmetega täitmata, said enese- ja välishindajad kvalitatiivseid andmeid siiski koguda järgmise indikaatorite alusel:

Noorsootöötajad (s.h noorsootööd teostavad vabatahtlikud) täidavad seadusest tulenevaid nõudeid, noorsootöötaja kutsestandardist tulenevaid ja muid tegevuse ohutusega seotud nõuded (nt noorte- ja projektlaagri juhataja ning kasvataja kvalifikatsiooninõudeid, suurema riskiga tegevuste puhul tegevuse ohutustehnika ja esmaabinõudeid, Euroopa Noorte Info ja Nõustamise Agentuuri Eryica nõudeid, nõustaja kutsestandardi nõudeid).

Noorsootöötajad (s.h vabatahtlik noorsootöö personal) täiendavad end järjepidevalt erialakursustel ja täienduskoolitustel. Tarvastu vallas on läbimõeldud koolituskord ning noorsootöötajaid tunnustatakse regulaarselt tehtud noorsootöö heade tulemuste eest (nt preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus).

Enesehindajad hindasid antud alaeesmärke hindegas „4“, sest võtsid konkreetset arvesse kahe noorsootöötaja arvamused. Kuna välishindajad kohtusid Tarvastu valla külastuse raames mõlema palgalise noorsootöötajaga, said nad tugevusena välja tuua mõlema erialase ettevalmistuse. Ent siiski hindasid välishindajad antud alaeesmärke hindegas „3“, tuues välja järgmised aspektid:

Pikaajalise töökogemusega noorsootöötajal esineb teatavaid läbipõlemise ilminguid: motivatsiooni ja loovust vähendab paberitöö hulk ja bürokraatia. **Arendusvajadusena** soovitatakse läbi mõelda noorsootöötajate tunnustamise alused ja motiveerimise võimalused. Meeskonnatunde tekkimiseks soovitavad veel välishindajad (võimalusel regulaarset) võrgustikutööd, kuhu on kaasatud kõik valla noorsootöötajad (s.h huvihariduse- ja tegevuse juhendajad, noorteorganisatsioonide juhid).

2.7.5. Noorsootööd pakkuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud

Indikaatorid olid järgmised: noorsootööd pakkuvad asutused paiknevad mõistlikul kaugusel noore elukohast (s.t noorel on võimalik noorsootöö asutusse jõuda vähem kui 30 minutiga). Noorsootööd pakkuvatele asutustele on juurdepääs tagatud ka erivajadustega noortele (s.h ligipääs füüsilise puudega noortele). Tulemusindikaatorid anketeerimise analüüsimisel olid järgmised (vt *Joonis 8*):

Noorsootööd pakkuvad asutused on avatud noortele sobival ajal	7-12. a	ei
	13-19. a	ei
	20-26. a	ei
Noorte tagasiside noorsootöö tegevuskohtade asukoha sobivusele on kõrge (vähemalt 80% on rahul).	7-12. a	ei
	13-19. a	ei
	20-26. a	ei
Noorte hinnang noorsootöö asutuste varustatusele töövahenditega on kõrge (huvikoolid, huvitegevus koolides, avatud noortekeskused, teavitus- ja nõustamiskeskused; vähemalt 90%).	7-12. a	ei
	13-19. a	jah
	20-26. a	ei

Joonis 8. Alaeasmärgi 4.5. „Noorsootööd pakkuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud“ anketeerimise tulemusel tulemusindikaatorite täitmine (Allikas: Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tööleht „3_eh_4“)

Ehkki ainsa tulemusindikaatorina on 13-19-aastased rahul noorsootöö asutuste varustatusele töövahenditega, hindasid välishindajad antud alaeasmärki hindegaga „3“ ja enesehindajad hindegaga „2“. Kusjuures viimase puhul sai määravaks erivajadustega noorte (s.h füüsilise puudega) raske ligipääs noorsootööstutustele.

Enesehindajate sõnutsi on valla keskmis ehk Mustlas elavatele noortele noorsootöö kergesti kättesaadav. Hajaasustusega piirkondades on noorsootöö kättesaadavus raskendatud: külakeskused (nt Suislepa, Kärstna ja Soe) vajavad lisatransporti valla keskmisse jõudmiseks (nädalavahetustel on lisatranspordi vajadusel veelgi suurem).

Välishindajate arvates on olemas toimivad ja piisvalt varustatud noorsootööstutused. Vestlusest õpilasesindusega selgus, et alati ei arvestata noorte ligipääsetavusega (nt töömalev toimub osadele sihtgrupi noortele halval ajal, sest koolikohustusega seotud tegevused pole veel selleks ajaks lõppenud).

Tugevuseks on erilahenduste leidmine, et noored saaksid osaleda noorsootöö tegevustes ning jõuaksid ka õige ajaks bussile või leitakse individuaalseid lahendusi.

Arendusvajaduseks on noorte endi suurem kaasamine, sest siis väheneb risk, et tegevused toimuvad neile ebasobival ajal. Võimalusel võiks kaaluda võimalust ja vajadust suurendada ligipääsetavust noorsootöö asutustele erivajadustega noortele (s.h füüsilise puudega noortele).

2.7.6. Toimub kaasaegsete ja uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös

Indikaatoriteks oli mobiilset noorsootöö korraldamine kohalikus omavalitsuses ning nüüdisaegsete ja uuenduslike keskkondade arendamine noorsootöö jaoks (nt arvestatakse linnaruumi kavandamisel, et planeering soodustaks põlvkondade- ja noortevahelist läbikäimist).

Enesehindajad andsid antud alaeesmärgile hinde „2“ ja välishindajad „3“. Ehkki enesehindajate arvates mobiilset noorsootööd ei rakendata, leidub välishindajate sõnutsi just selles valdkonnas **potentsiaali**. Tasub kaasata äärealade noori nende kogunemiskohtade kaudu ja kaaluda mobiilse noorsootöö võimalusi ning nende sidumist vabatahtliku töö ja noorte omaalgatusega.

2.7.7. Regulaarselt uuritakse noorte vajadusi, huvisid ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet

Alaeesmärgi hindamisel arvestatakse järgmiste indikaatoritega: noorte ja noorsootöö kohta (nt noorte osavõtu, töötajate, vabatahtlike, tegevuste tulemuste) kogutakse regulaarselt andmeid. Tehakse regulaarselt uuringuid noorte vajaduste kohta ning info kogumiseks. Uuritakse regulaarselt noorte rahulolu noorsootöö tegevuste/teenuste kvaliteediga. Kõiki kogutud andmeid noorte huvide, vajaduste ja rahulolu kohta analüüsitakse ning selle põhjal viiakse läbi parendustegevusi. Noored saavad tagasisidet nende ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise kohta.

Enese- ja välishindajad andsid ühtmoodi antud alaeesmärgile hindeks „3“, sest Tarvastu Avatud Noortekeskus kogub regulaarset kord aastas noortelt tagasisidet (sündmuste-järgselt ja igapäevase suhtluse kaudu suuliselt), noorte ideede ja tagasisidega arvestatakse, küll aga ei anta noortele tagasisidet nende ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise kohta.

Arendusvajadusena näevad välishindajad, et regulaarne noorte rahulolu kaardistamine ning vastavate arendustegevuste planeerimine annaks omavalitsusele parema ülevaate teenustest ning noorte olukorrast vallas. Noortele ettepanekute tagasisidestamine aitaks neil mõista, millised tegevused nende ettepanekutele järgnevad ning kui ei järgne, siis miks.

3. JÄRELDUSED JA PARENDUSETTEPANEKUD

Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamise tulemusel selgusid tugevalt välja arendatud valdkonnad, arendusvajadust nõudvad valdkonnad, mis võivad parendustegevuste abil muutuda ühel hetkel valla noorsootöö tugevusteks, ning potentsiaalne ressurss, mis on seniajani kasutamata.

Kõige olulisemateks tugevusteks on Tarvastu vallas hästi välja arendatud võimalused huvitegevuses ja –hariduses osalemiseks. 253 Tarvastu Gümnaasiumi õpilasest (s.t potentsiaalsest noorsootöös osalejast) osaleb 179 huvitegevuses ja –hariduses. Niivõrd suurt osalejate arvu soodustab ühelt poolt Tarvastu vald, kes tasub pool noorte osavõtumaksudest (s.h väljaspool omavalitsust huvitegevuses või –hariduses osalevatel noortel). Teiselt poolt toetab hajaasustusega piirkondade noorte osalemist paindlike lahenduste leidmine: näiteks huvihariduse õpetajad arvestavad bussiliiklusega või treener kasutab isiklikku autot noorte transpordiks.

Teiseks Tarvastu valla noorsootöö tugevuseks on noorte lõimumise toetamine tööturul töötajate/ettevõtjatena, mis on Euroopa noortevaldkonna üheks eesmärgiks perioodil 2010-2018. Siinkohal on võtmeroll Tarvastu Gümnaasiumil, kes soodustab ettevõtlikkuse arengut gümnaasiumiõpilastele suunatud majandusmängude (nt Turuplats, Creatlon, Titan) abil, toetab õpilasfirmade loomist ning tagab võimaluse osaleda Tallinna Tehnikaülikooli Mektory keskuse programmis Bright Minds, kus käsitletakse ühe teemana *start up* ettevõtete loomist. Seega saan tõdeda, et Tarvastu Gümnaasium lähtub mitteformaalse hariduse võimaluste pakkumisel nii Euroopa kui ka Eesti noortevaldkonna arengukava prioriteetidest.

Kolmandaks tugevuseks on toimetulek probleemide ennetamise ja toimetulekuga, milleks on loodud tugev tugispetsialistide koostöövõrgustik (s.h kooli sotsiaalpedagoog, huvijuht, valla noorsootöötaja ja lastekaitsespetsialist). Ühelt poolt on see valla tugevus, kuid teisalt ka arenguvajadus, sest võrgustik toimib hästi küll vallasiseselt, ent ei kasutata piirkondlikke,

üleriigilisi ega rahvusvahelisi võimalusi. Mistõttu jääb potentsiaalne ressurss kasutamata: näiteks saaksid Tarvastu valla NEET-noored kasutada Viljandi Sakala Keskuse TUGILA programmi või rahvusvaheliste vabatahtlike akrediteerimist taotlenud omavalitsuste koostöös saaks korraldada noortekohtumisi, mille abil saab soodustada nii riigisisest kui Euroopaülest lõimumist.

Ehkki Tarvastu vallal on kolm väga tugevalt välja arenenud noorsootöö suunda, on paraku teised suunad tagaplaanile jäänud. Sestap toongi välja peamised arenguvajadused, mis võivad tänu parendusplaani sihipärasele rakendamisele muutuda tugevusteks.

Kõige olulisemaks vajakajäämiseks Tarvastu vallas on sihiseade ja prioriteetide puudumine ning puudulik noorsootööalane dokumentatsioon. Valla noorsootööalane dokumentatsioon ei vasta täiel määral noorsootöö seaduses kehtestatud kohaliku omavalitsuse noorsootöö korraldamise ülesannetele: puuduvad projektlaagri pidamise kord, noorsootöö prioriteetide kirjeldus ja noorteühingute-, programmide ja –projektide toetamise kord. Ehkki „Tarvastu valla arengukavas 2012-2020“ on noorsootöö kajastatud, puuduvad sõnastatud prioriteetsemad suunad ja nende saavutamiseks vajalikud ülesanded, mistõttu ei ole hetkeseisus võimalik noorsootöö kvaliteeti süsteemselt ja läbimõeldult arendada. Probleemi lahendamiseks tuleb koostada kirjalik tegevuskava, milles peaks olema kirjeldatud Tarvastu valla noorsootöö prioriteedid, eesmärgid, elluviidavad tegevused, vahendid, vastutajad ja hindamise mõõdikud. Tegevuskava koostamise protsessi tuleks kaasata kõik valla noorsootöö võtmeisikud: erinevas vanuses noored, omavalitsuse otsustajad, noorsootöötajad ning lisaks huvigruppide esindajad, s.h lapsevanemad.

Nagu eelpool nimetatud pole Tarvastu vallal koostatud noorteühingute, -programmide ja -projektide valla eelarvest toetamise põhimõtteid, toetuse taotlemise ja maksmise tingimusi ning korda (Noorsootöö seadus 2010). Samas on valla noortel potentsiaal ja soov omaalgatusteks, kuid selleks puudub hetkel struktuurne süsteem, mistõttu ei ole noortel arusaama, kuidas oma ideid algatuseks kohalikul tasandil ellu viia.

Teiseks olulisemaks arenguvajaduseks on noorte osaluse temaatika. „Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistiku 2010-2018“ üheks tegevusvaldkonnaks on noorte osalemise toetamine esindusdemokraatias, kõigi tasandite kodanikuühiskonna tegevustes kui ka ühiskonnas tervikuna. Hetkeseisus on küll Tarvastu valla noortel olemas valmisolek ja tahe valla tasandi noorte elu puudutavates otsustes kaasa rääkida, kuid neil puudub arusaam ja reaalne võimalus,

kuidas seda teha. Olukorra üheks võimalikuks lahenduseks on kasutada Eesti Noorteühenduste Liidu loodud võimalusi noorte osaluskogemuse toetamiseks.

Kolmandaks tuleb lähtuvalt Euroopa Liidu noortevaldkonna liikmesriikide uuendatud koostööraamistiku eesmärkidest pakkuda noortele hariduses ja tööturul rohkem võrdsemaid võimalusi (Euroopa Liidu Nõukogu 2009). Tarvastu vallas on kasutamata ressursi NEET-noorte ning Tarvastu valla haldusterritooriumil paikneva riigi erikooli õpilaste näol. NEET-noori tuleks enam kaasata vabatahtikena nende ettevõtlikkuse suurendamiseks ja aktiveerimiseks. Samuti ei ole valla noorsootöösse kaasatud Ämmuste kooli intellektipuudega õpilased. Nende kaasamine looks võimalusi nii Ämmuste kooli kui Tarvastu valla noortele mitmekülgseks arenguks läbi teineteiselt õppimise.

KOKKUVÕTE

Oma igapäevatöös Tarvastu valal noorsootöötajana on raske oma tegevusi planeerida ja teostada, sest senini on puudunud terviklik ülevaade Tarvastu valla noorsootööst ja kvaliteedist. Sestap oli minu lõputöö **uurimisprobleemiks**: milline on Tarvastu valla noorsootöö kvaliteet?

Uurimisprobleemi lahendamiseks seadsin **eesmärgiks** saada ülevaade kvaliteetse noorsootöö raamistikust, kaardistada Tarvastu valla noorsootöö hetkeolukord, hinnata selle kvaliteeti ja teha esmaseid ettepanekuid kvaliteedi parendamiseks. Püstitatud eesmärki aitavad saavutada järgmised **uurimisküsimused**:

Missugune on kvaliteetse noorsootöö raamistik?

Millised on Tarvastu valla noorsootöö peamised tugevused?

Millised on Tarvastu valla noorsootöö võimalikud arendusvajadused?

Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedi hindamiseks rakendasin Edward W. Demingi põhimõtetele tuginevat noorsootöö kvaliteedi hindamise mudelit. Kvaliteedi hindamiseks kogusin taustainfoloomiseks kvantitatiivseid andmeid nelja valimiga, viisin läbi valla noorsootöö sisehindamise, mille tulemused olid sisendiks välishindajatele, kes omakorda andsid hinnangu Tarvastu valla noorsootööle. Kvaliteedi hindamise lõpptulemusena selgusid noorsootöö peamised tugevused ja arendusvajadused.

Kvaliteetne noorsootöö kätkeb endas õiguslikke aluseid ja eesmäärke kolmel tasandil: Euroopa Liidu üldine sihiseade, sellest lähtuvad riiklikud prioriteedid ning kohalik omavalitsus kui noorsootöö põhiline teostaja. Kvaliteedi hindamise tulemusel selgunud põhiliste parendustegevuste planeerimisel tuleb lähtuda kõigi kolme tasandi suundumustest.

Minu töö tulemusel selgusid Tarvastu valla noorsootöö peamised tugevused, mis on huvitegevus ja –haridus, ettevõtlikkuse soodustamine ning valla võimekus probleemide ennetamisel ja nendega toimetulekul.

Kõige olulisema tulemusena selgus, et Tarvastu valla noorsootööd on seniajani nähtud pigem üksikosadena – keskendutud on eelkõige huvitegevuse ja –hariduse ning vaba aja veetmise võimalustele. Tulenevalt „Eesti noortevaldkonna arengukavast 2014-2020“ tuleb üha enam mõjutada noorte potentsiaali avamist ja arengut. Kvaliteedi parendamise seisukohalt peaks pakkuma noortele mitmekülgsemaid võimalusi. Vajakajäämised esinevad Tarvastu valla noorsootöö eesmärkide ja prioriteetide puudumises ning dokumentatsioonis. Kasutamata on potentsiaalne ressurss nii täiskasvanud noorte, NEET-noorte kui ka Ämmuste kooli intellektipuudega noorte näol. Tarvastu vald peaks kindlasti suurendama noorte osalust otsustusprotsessides valla tasandil: noortes tuleb arendada harjumusi kaasarääkimiseks ja teadvustada osalus kogemusest õppimist.

KASUTATUD ALLIKAD

Anton, R., Mitt. E. 2016. Seletuskiri Tarvastu valla 2016. aasta eelarve juurde. <http://www.tarvastu.ee/eelarve-ja-majandusaasta-aruanded>, (22.05.2016).

Araste, L. 2014. *Noorsootöö haridusliku aspekti hindamise ja seos formaalharidusega*. Rmt: Noorteseire aastaraamat 2013 Noorsootöö tulemuslikkuse hindamine. Tallinn: Ecoprint. Lk 91-94.

Araste, L. 2016. Noorsootöö rahastamisest. [Õppematerjal].

Bohn, I. 2007. *The Socio-economic Scope of Youth Work in Europe Final Report*. Frankfurt: Institut für Sozialarbeit und Sozialpädagogik. http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668203/study_Final.pdf/642c51c1-34d7-4f03-b593-317bf1812009, (29.04.2016).

BoozAllen & Hamilton Inc. 1990. *Total Quality Management (TQM) Awareness Seminar*. <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a225212.pdf>, (12.05.2016).

Coussee, F. 2008. *A century of youth work policy*. http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/3084952/youthwork_proef.pdf/4f38f63f-427f-4215-8649-0a38f025e316, (4.03.2016).

Dahl, M., Hannolainen, U., Talur, P., Tapupere, M., Visnapuu, M. 2008. Enesehindamise käsiraamat noorteühendustele. Tallinn: Eesti Noorteühenduste Liit. Lk 24.

Noorsootöö rahastamine kohalikes omavalitsustes. 2008. Eesti Noorsootöö Instituut, Krusell, S., Reitav, U. <http://www.enl.ee/UserFiles/kasulikku/uuringud/KOVrahastusuuring.pdf>, (21.05.2016).

European Commision. 2014. *Youth work report: Working with young people: the value of youth work in the European Union.* http://ec.europa.eu/youth/library/study/youth-work-report_en.pdf, (24.04.2016).

Euroopa Komisjon. 2001. Valge raamat „Uus hoog Euroopa noortele“. Kirjastus: Haridus- ja Teadusministeerium. www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4064, (4.04.2016).

Euroopa Liidu Nõukogu. 2009. *Euroopa noortevaldkonna uuendatud koostööraamistik 2010-2018.* http://www.enl.ee/UserFiles/Organisatsiooni%20tekstid/noortepoliitika/noortevaldkonna_uuendatud_koostööraamistik_2010-2018.pdf, (19.04.2016).

Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee. 2015. *Teise Euroopa noorsootöö konverentsi deklaratsioon „Teistsugust maailma kujundades“.* https://www.entk.ee/sites/default/files/Archimedes_enet_5960_The%202nd%20European%20Youth%20Work%20Declaration_FINAL_ET_k....pdf, (11.04.2016).

Haridus- ja Teadusministeerium. 2006. *Eesti Noorsootöö Strateegia 2006-2013.* https://www.hm.ee/sites/default/files/noorsootöö_strateegia_0.pdf, (19.04.2016).

Haridus- ja Teadusministeerium. 2013. *Noortevaldkonna arengukava 2014-2020.* https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2014-2020.pdf, (7.03.2016).

Hillep, P., Pärnamets R., Rõa, K., 2013. *Kvaliteedijuhtimine noorsootöös. Kvaliteedi hindamise käsiraamat.* https://www.entk.ee/sites/default/files/ENTK_KOV%20kasiraamat_dets%202013.pdf, (7.03.2016).

Kannelmäe, M. 2006. *Looking for non-formal education in the countryside of Estonia.* http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1667861/nfe_estonia.pdf/03d7821c-4159-41c5-b0dc-8e03ef9738ab, (24.04.2016).

Kirss, L., Batueva, V. 2011. *Eesti noorte osalemine noorsootöös.* – Rmt: Noorteseire aastaraamat 2011. Tallinn: Ecoprint, lk 39.

Kose, A. 2013. *Sisehindamise rakendumine kutseõppeasutustes.* Tartu Ülikool. [Magistritöö]. Tartu. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/29054/kose_anu.pdf, (17.05.2016).

Kost, R. 2013. *Noortepoliitika. Noorsootöö õpik.* Kirjastus: Ecoprint.

Luik, L. 2014. *XII Riigikogu stenogramm, VII istungjärk. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Noortevaldkonna arengukava 2014 – 2020" arutelu.* <http://stenogrammid.riigikogu.ee/et/201405221000#PKP-15081>, (12.05.2016).

Mairesse, P. 2009. *Noorsootöö ja –poliitika Euroopas.* Mihus, nr 4. Lk 7-9. http://mitteformaalne.archimedes.ee/wp-content/uploads/2014/07/Mihus_4.pdf, (27.04.2016).

Moen, R. & Norman, C. *Evolution of the PDCA cycle.* <http://pkpinc.com/files/NA01MoenNormanFullpaper.pdf>, (11.05.2016).

Noorsootöö seadus. RT I 2010, 44, 262. RT I, 30.12.2015, 33. <https://www.riigiteataja.ee/akt/NTS>, (3.03.2016).

Oakland, J. 2006. *Terviklik kvaliteedijuhtimine.* Tallinn: Kirjastus Külim.

Orunuk, K. 2012. Hindamise abil soovib üha enam omavalitsusi oma noorsootööd arendada. Mihus nr 10.

Ossinovski, J. 2014. *XII Riigikogu stenogramm VII istungjärk. Olulise tähtsusega riikliku küsimuse "Noortevaldkonna arengukava 2014–2020" arutelu.* <http://stenogrammid.riigikogu.ee/et/201405221000#PKP-15081>, (26.04.2016).

Peltola, M. 2010. *Youth Work in Finland – Finding Ways for Intercultural Opening. National report for the project "Moving Societies towards Integration?".* <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/youthwork.pdf>, (28.04.2016).

Pihor, K. 2012. *Kas noorte osaluse noorsootöös määravad kodukoha võimalused või noorte huvid?* Mihus nr 10.

Poliitikauuringute Keskus Praxis. 2011. *Noorteseire aastaraamat 2011.* Noored ja noorsootöö. http://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBlSHOgZmIjsyMDEyLzA1LzE3LzA5XzU2XzA4XzQ0MF9OU0FfMjAxMV9sb3BsaWtfcGFyYW5kYXR1ZC5wZGY/09_56_08_440_NSA_2011_loplik_parandatud.pdf, (3.03.2016).

Pärtel, K. 2013. *Ülevaade osaluskogude tegevusest ja osaluskogu tööd takistavate probleemide kaardistus piirkonniti.* http://www.enl.ee/UserFiles/kasulikku/uuringud/ENL_2013_%C3%9Clevaade%20osaluskogude%20tegevusest%20ja%20osaluskogu%20t%C3%B6%20takistavate%20probleemide%20kaardistus%20piirkonniti_KP%C3%A4rtel.pdf, (6.03.2016).

Rannala, I-E. 2013. *Noorsootöö kohalikus omavalitsuses*. Noorsootöö õpik. Kirjastus: Ecoprint. Lk 158.

Reedik, E. & Orunuk, K. 2013. Kommentaar: Tõenduspõhisest noorsootööst Eestis. *Mihus nr 14, lk 14*.

Reitav, U., Ristikivi, L. 2010. *Noortemonitor 2009*.
http://www.noorteseire.ee/system/resources/BAhbBlSHOgZmIjkyMDEwLzEyLzE0LzE1XzM4XzQwXzcwMV9Ob29ydGVNb25pdG9yXzIwMDIhZmluYWwucGRm/15_38_40_701_Noorte_Monitor_2009_final.pdf, (4.03.2016).

Rõa, K. 2013. *Noorsootöö kvaliteedi hindamise tulemuste ja kasutegurite analüüs*.
https://entk.ee/sites/default/files/EY_ENTK_aruanne_07.04.2014_final_0.pdf, (14.05.2016).

Schlümmer, E. 2013. Noorsootöö käsitus tänapäeva Euroopas ja Eestis. Rmt: Eesti Noorsootöö õpik. Kirjastus: Ecoprint.

Sokovic, M., Pavletic, D., Kern Pipan, K. 2010. *Quality Improvement Methodologies – PDCA Cycle, RADAR Matrix, DMAIC and DFSS*. Journal of Achievements in Materials and Manufacturing Engineering. http://w.journalamme.org/papers_vol43_1/43155.pdf, (10.05.2016).

Tallinna noortekeskuste kvaliteedihindamine 2012-2013. 2013. Tallinna Spordi- ja Noorsootööamet. <http://www.tallinn.ee/Tallinna-nk-kvaliteedihindamise-kokkuvote.pdf>, (9.05.2016).

Talviste, K. 2012. Noorsootöö rohujuuretasandil. *Mihus nr 10*.

Tamman, L. 2012. Euroopa noortevaldkonna koostööramiistiku rakendamine takerdub teadmatuse taha. *Mihus nr 11, lk 21*.

Tarvastu valla noorsoo- ja kultuuritöötaja ametijuhend. 2015. [Autori käsutuses]

Tarvastu vallavalitsus. 2011. *Tarvastu valla arengukava 2012-2020*.
<http://www.tarvastu.ee/tarvastu-valla-arengukava>, (6.03.2016).

Tarvastu Vallavalitsus. 2015. *Tarvastu valla arengukava 2012-2020 seirearuanne*.
<http://www.tarvastu.ee/tarvastu-valla-arengukava>, (12.04.2016).

Talur, P. 2010. *Kvaliteedihindamine noorsootöös noortekeskuste näitel*. Tartu Ülikool. [Magistritöö]. Tartu.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/14965/talur_piret.pdf?sequence=1&isAllowed=y,
(30.04.2016).

Talur, P. 2013. Hästi ja/või palju? Mõtteid väärt noorsootööst. *Mihus nr 14*.

Tarvastu Gümnaasium.2016. Koolipere. <http://tarvastu.vil.ee/opilased-klassiti/>, (19.04.2016).

Valss, N. 2015. *Eesti noortepoliitika euroopastumine*. Tartu Ülikool. [Magistritöö]. Tartu.
[http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/47127/valss_nele_ma_2015.pdf, (26.04.2016).

Õunapuu, L. 2014. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. [E-õpik].
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf, (18.04.2016).

RV0241: RAHVASTIK, 1. JAANUAR. Aasta, Haldusüksus või asustusüksuse liik, Sugu ning Vanus. 2015. Eesti Statistikaamet. http://pub.stat.ee/px-web.2001/Dialog/varval.asp?ma=RV0241&ti=RAHVASTIK+SOO%2C+VANUSE+JA+HALDUS%DCKSUSE+V%D5I+ASUSTUS%DCKSUSE+LIIGI+J%C4RGI%2C+1%2E+JAANUAR&path=../Database/Rahvastik/01Rahvastikunaitajad_ja_koosseis/04Rahvaarv_ja_rahvastiku_koosseis/&lang=2, (4.05.2016).

Tarvastu valla rahvastikutiheduse ruutkaart. 2011. Eesti Statistikaamet. <http://www.stat.ee/ppe-46535>, (8.01.2016).

LISAD

Lisa 1: Noorsootöö kvaliteedi hindamise mudeli eesmärgid, alaeesmärgid ja indikaatorid

1. Noortele on loodud mitmekülgsed mitteformaalse õppimise võimalused.

1.1. Noortele on loodud mitmekülgsed võimalused noorsootöös osalemiseks.

- 1.1.1. Noortel on võimalus osaleda huvihariduses.
- 1.1.2. Noortel on võimalus osaleda üldharidus- ja kutsekooli noorsootöös.
- 1.1.3. Noortel on võimalus osaleda avatud noorsootöös.
- 1.1.4. Noortel on võimalus osaleda muudes kohaliku omavalitsuse (*edaspidi KOV*) toetatud noorsootöö tegevustes/teenustes (nt laagrid, üritused, projektid jms).
- 1.1.5. Noorsootöö võimalused on loodud mitmekülgses valdkondades.
- 1.1.6. Noortele on loodud teadmiste ja oskuste proovilepaneku ning nende esitlemise võimalused (nt võistlused, kontserdid, näitused, etendused, festivalid)
- 1.1.7. Noortele on tagatud noorsootöös osalemiseks võrdsed võimalused (sh väiksemate võimalustega noortele)
- 1.1.8. Huvihariduses ja -tegevuses osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 15% kõikidest noortest)

1.2. Noortele on tagatud mitmekülgsed võimalused ettevõtlikkuse suurendamiseks.

- 1.2.1. Noortel on võimalus osaleda ettevõtlikkust soodustavates tegevustes.
- 1.2.2. Õpilasmalevas osalevate noorte arv on kõrge (vähemalt 10%).

1.3. Soodustatakse noorte kodanikuteadlikkuse suurendamist, kodanikukasvatuse tõhustamist ja mitmekultuurilisuse väärtustamist.

- 1.3.1. Toetatakse noorte kodanikukasvatusliku sisuga tegevusi.
- 1.3.2. Noortel võimaldatakse osaleda rahvusvahelistel noorteseminaridel ja -noortekohtumistel, koolitustel, konverentsidel, õpilasvahetuse programmides ja/või laagrites, mis on seotud noorsootöö väärtuste ja põhimõtetega ning mis põhinevad noort aktiivseks kodanikuks kujundamise raamistikul ja/või mitmekultuursuse väärtustamisel.
- 1.3.3. Noortele võimaldatakse teha vabatahtlikku tööd kohalikul tasandil.
- 1.3.4. Teiste riikide noortele on loodud võimalused teha vabatahtlikku tööd kohaliku omavalitsuse asutustes.

1.4. Tunnustatakse ja arvestatakse õpikogemust ja -tulemusi.

1.4.1. Eksisteerib läbimõeldud kord noorte mitteformaalse õppimise (sh vabatahtliku tööga saadud) kogemuse ja tulemuste tunnustamiseks.

1.4.2. Toimib koostöö formaalse ja mitteformaalse õppe vahel, sh arvestatakse mitteformaalse õppe õpitulemustega formaalhariduses.

2. Noortele on loodud võimalused osalus- ja kuuluvuskogemuse saamiseks.

2.1. Soodustatakse noorte osaluskogemuse saamist.

2.1.1. Toimivad noorte osaluse põhimõtetele (valitud noorte poolt, koosneb eri vanuserühmadesse kuuluvatest noortest, osaleb KOV tasandi otsustusprotsessis, esindab noorte huve) vastavad osaluskogud.

2.1.2. Üldharidus- ja kutsekoolides tegutsevad õpilasesindused.

2.1.3. Ette on nähtud rahaline ja mitterahaline toetus õpilasesindustele ja osaluskogudele.

2.1.4. KOV toetab oma noorte osalust maakondliku ja riikliku taseme noortekogudes.

2.2. Soodustatakse noorte kodanikualgatusi.

2.2.1. Noorte kodanikualgatusi rahaliseks toetamiseks on loodud mehhanism ning seda rakendatakse.

2.2.2. Noorte kodanikualgatusi toetatakse mitterahaliste vahenditega.

2.2.3. Noorte osalus noorteühingutes, noorteorganisatsioonides ja õpilasesinduses on vähemalt 5%.

2.2.4. Noorte teadlikkus noorteühingutest ja noorteorganisatsioonidest on kõrge (vähemalt 15% noortest on teadlikud).

2.2.5. Noorteühenduste tagasiside koostööle KOV'ga on hea (vähemalt 80% noorteühendustest hindavad koostööd heaks).

3. Noortele on loodud tingimused noorteinfo, ennetamis- ja nõustamistegevuste kättesaamiseks.

3.1. Noortele võimaldatakse kvaliteetset nõustamisteenust.

3.1.1. Noortele pakutakse nõustamisteenuseid. Võimaluse puudumisel on KOV-i selged kokkulepped ja koostöö teiste KOV-de, riigi-, era- või kolmanda sektoriga, mis tagavad omavalitsuse noortele kvaliteetse juurdepääsu nõustamisteenustele.

3.1.2. Noortele pakutav nõustamisteenus vastab teenusstandardile.

3.1.3. Noorte rahulolu nõustamisteenuse kvaliteediga on suur (vähemalt 90% on rahul).

3.1.4. Noorte rahulolu nõustamisteenuse kättesaadavusega on suur (vähemalt 90% on rahul).

3.2. Noortele suunatud teave on kättesaadav (Hillep jt 2013).

3.2.1. Noorteinfo levitamiseks kasutatakse mitmekülgseid teabekanaleid, sh internetikeskkonnas, mille kaudu on tagatud info levik noorte eri sihtrühmadele.

3.2.2. Noortele pakutakse noorteinfo teenuseid. Kui KOV'l endal puuduvad võimalused teavitustegevuste elluviimiseks, siis on KOV'l selged kokkulepped ja koostöö teiste KOV'de, riigi-, era- või kolmanda sektoriga, mis tagavad omavalitsuse territooriumil elavatele noortele kvaliteetse juurdepääsu noorteinfo teenustele.

3.2.3. Noori teavitatakse info, nõustamise ja juhendamise olemusest ja kättesaadavusest.

3.2.4. Noori teavitatakse mitteformaalse õppimise tunnustamise töövahenditest.

3.2.5. Noorte rahulolu teabe kättesaadavusega on suur (vähemalt 90% on rahul).

3.3. Ennetustegevus ja tugi probleemidega toimetulekul on mitmekülgne ning seda toetatakse laiapõhjalise koostöövõrgustiku kaudu (*ibid*).

3.3.1. KOV koordineerib või osaleb aktiivselt noorte riskikäitumise ennetamiseks loodud koostöövõrgustikus.

3.3.2. KOV toetab rahaliselt või mitterahaliselt noorsootöö asutusi, projekte, programme või koostöövõrgustiku ühistegevusi.

3.3.3. KOV toetab rahaliselt või mitterahaliselt riskirühma noortele suunatud mitmekülgseid noorsootöö tegevusi.

3.3.4. Võimaldatakse teha ühiskondlikku tööd (alaealiste mõjutusvahendina kohaldatud) KOV asutustes või koostööpartneritest teenusepakkujate juures.

4. Kvaliteetseks noorsootööks on loodud vajalik keskkond.

4.1. Noorsootöö on prioriteedina sätestatud kohaliku omavalitsuse ametlikus dokumentatsioonis (*ibid*).

4.1.1. KOV ametlikus dokumentatsioonis on noorsootöö prioriteedina nimetatud: mitteformaalne õpe, noorte osalus ja kuuluvuskogemus (sh noortevolikogu moodustamine), noorte teavitamine ja nõustamine, probleemide ennetamine ning alaealiste õiguserikkumistele tõhus reageerimine, noorsootöö tegevuskohtade

tervislikkus, turvalisus ja tegevusteks sobivus, noorsootöös võrdsete võimaluste tagamine, noorsootöö tunnustamine.

4.1.2. Noorsootöö prioriteetide seadmisel on lähtutud KOV noorte olukorrast ja vajadustest ning konkreetse piirkonna eripärast.

4.1.3. KOV noortepoliitika peegeldab lõimitud noortepoliitikat.

4.2. KOV noorsootöö toimub kirjaliku tegevuskava alusel (*ibid*).

4.2.1. KOV'l on olemas kirjalik noorsootöö tegevuskava, mis määratleb muu hulgas KOV noorsootöö eesmärgid, elluviidavad tegevused, tegevusvahendid, tegevuste eest vastutajad ja tulemuste hindamise mõõdikud.

4.2.2. Noorsootöö tegevuskava täitmist jälgitakse pidevalt.

4.3. Noori kaasatakse otsustusprotsessi (*ibid*).

4.3.1. Noored on kaasatud KOV noorsootöö tegevuste ja rahastamise kavandamisse ja kujundamisse.

4.3.2. KOV (noortepoliitika toimealade ülesannetega) ametnikud oskavad kaasata noori ja noorsootöötajaid ning valdavad sobivaid meetodeid.

4.3.3. Noortega konsulteeritakse järjepidevalt kõikidel noortepoliitika toimealadel (noorsootöö, tööhõive-, tervise-, kultuuri-, sotsiaal-, pere- ja kuriteoennetuspoliitika, keskkonna valdkond).

4.3.4. Eksisteerib läbimõeldud kord osalejate ja kaasajate tunnustamiseks (nt preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus).

4.3.5. Eri siht- ja vanuserühmadesse kuuluvate noorte (nt väiksemate võimalustega noorte, töötavate ja töötute noorte, noorte lapsevanemate) jaoks on loodud sobivad osalemisvõimalused.

4.4. Olemas on professionaalsed ja motiveeritud noorsootöötajad (Hillep jt 2013)

4.4.1. Noorsootöötajad (sh noorsootööd teostavad vabatahtlikud) täidavad seadusest tulenevaid nõudeid.

4.4.2. Noorsootöötajad (sh noorsootööd teostavad vabatahtlikud) täidavad noorsootöötaja kutsestandardist tulenevaid ja muid tegevuse ohutusega seotud nõuded (nt noorte- ja projektlaagri juhataja ning kasvataja kvalifikatsiooninõudeid, suurema riskiga tegevuste puhul tegevuse ohutustehnika ja esmaabinõudeid).

4.4.3. Noorsootöötajad (sh vabatahtlik noorsootöö personal) täiendavad end järjepidevalt erialakursustel ja täienduskoolitustel. KOV'l on läbimõeldud koolituskord.

4.4.4. KOV tunnustab regulaarselt noorsootöötajaid tehtud noorsootöö heade tulemuste eest (preemiad, tiitlid, tänukirjad, üritused, meediakajastus).

4.4.5. Noorsootöötajad mõistavad oma tegevuse õpiväljundit.

4.4.6. Noorsootöötajate tunnustus on nende jaoks motiveeriv.

4.5. Noorsootööd pakuvad asutused on noortele ligipääsetavad ja hästi varustatud (*ibid*).

4.5.1. Noorsootööd pakuvad asutused paiknevad mõistlikul kaugusel noore elukohast.

4.5.2. Noorsootööd pakuvatele asutustele on juurdepääs tagatud ka erivajadustega noortele.

4.5.3. Noorsootööd pakuvad asutused on avatud noortele sobival ajal.

4.5.4. Noorte tagasiside noorsootöö tegevuskohtade asukoha sobivusele on kõrge (vähemalt 80% on rahul)..

4.5.5. Noorte hinnang noorsootöö asutuste varustatusele töövahenditega on kõrge (huvikoolid, huvitegevus koolides, avatud noortekeskused, teavitus- ja nõustamiskeskused; vähemalt 90%).

4.6. Toimub nüüdisaegsete ning uuenduslike meetodite ja keskkondade rakendamine noorsootöös (*ibid*).

4.6.1. KOV korraldab mobiilset noorsootööd.

4.6.2. KOV arendab nüüdisaegseid ja uuenduslikke keskkondi noorsootöö jaoks.

4.7. Regulaarselt uuritakse noorte vajadusi, huve ja rahulolu noorsootööga ning antakse ja kogutakse tagasisidet (Hillep jt 2013).

4.7.1. Regulaarselt kogutakse andmeid noorte ja noorsootöö kohta (nt noorte osavõtu, töötajate, vabatahtlike, tegevuste tulemuste, juhendmaterjali jms kohta)

4.7.2. Regulaarselt tehakse uuringuid noorte vajaduste ja huvide kohta info kogumiseks.

4.7.3. Regulaarselt uuritakse noorte rahulolu noorsootöö tegevuste/teenuste kvaliteediga.

4.7.4. Kogutud andmeid noorte huvide, vajaduste ja rahulolu kohta analüüsitakse ning selle põhjal viiakse läbi parendustegevusi.

4.7.5. Noored saavad mõistliku aja jooksul tagasisidet nende ettepanekutega arvestamise/mittearvestamise kohta.

4.7.6. Noorte rahulolu nende huvide ja vajadustega arvestamisega on suur (vähemalt 80% on rahul).

Lisa 2: Kohaliku omavalitsuse profiil

Vald/linn	Tarvastu vald
Valla/linna elanike arv	3388
Valla/linna eelarve (EUR)	4 354 843€, millest 12 8132€ noorsootöövaldkonnale (personal 11 380€, majandamiskulu 3 732€, huvitegevus 21 120€, huviharidus 91 900€)
Noorte arv (7-26. a) kokku vallas/linnas	753
sh 7-17 aastaste noorte arv	316
sh 18-26. aastaste noorte arv	437
Eri rahvusest noorte arv	
Eesti rahvusest noorte arv	750
Vene rahvusest noorte arv	2
Muust (mitte eesti ega vene) rahvusest noorte arv	1
Noorte töötuse %	1%
KOV-s tegutsevate noorteühenduste ja -organisatsioonide arv	4
Teavitamis- ja nõustamiskeskuste arv	1
Alaealiste komisjonide arv	1
Noorsootöötajate* arv kokku	2
Palgaliste noorsootöötajate arv	27
Vabatahtlike noorsootöötajate arv	0
Noorsootöötajate töökohtade kirjeldus kutsealade lõikes ja noorsootöötajate koormus (vabas vormis)	Ringijuhite on 15 (erineva töökoormusega), 9 huvihariduse õpetajat, nendele lisanduvad Sakala Maleva noortejuht, Tarvastu Avatud Noortekeskuse noorsootöötaja (0,5 ametikohta). Tarvastu Gümnaasiumi huvijuht (1,0 ametikohta).
Koolide arv vallas/linnas	
Üldhariduskoolide arv	1
Kutsekoolide arv	0
Erakoolide arv	0
Õpilaste arv koolides (sh teiste KOV-de õpilased)	253
KOV-i noorte arv teiste KOV-ide territooriumi koolides	79
Teistest KOV-dest pärit noorte arv antud valla/linna koolides	19
Huvikoolide** arv	2
Huvikoolide tegevuses osaluste arv (sh teiste KOV-de noored)	94
KOV-i noorte osaluste arv teiste KOV-ide territooriumi huvikoolides	17
Teistest KOV-dest pärit noorte osaluste arv antud valla/linna huvikoolides	6
Noortekeskuste arv	1
Hindamise toimumise aeg (kuu/aasta-kuu/aasta)	2016/aprill - 2016/mai
Eelmine hindamise toimumine (kuu/aasta-kuu/aasta) (kui on toimunud)	Ei ole toimunud

Lisa 3: Küsitlusvorm 7-12-aastastele

Tere, Tarvastu valla noor vanuses 7-12eluaastat!

Palun vasta alljärgnevale küsimustikule, sest iga Sinu vastus loeb! Saadud vastuseid kasutan Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõputöö „Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedihindamine“ raames ning Viljandimaa koostöögrupi noorsootöövaldkonna tegevuskava aastateks 2016-2018 koostamisel. Iga Sinu antud vastus on oluline!

Küsimustele vastamine võtab aega maksimaalselt viis minutit.

Lugupidamisega

Liis Lääts

Tarvastu valla noorsoo- ja kultuuritöötaja

1. Kas Sa oled käinud 2015/2016. aastal mõnes ringis (näiteks laulu-, tantsu, näite-, loodus või kunstiringis) või sporditrennis, noortekeskuses, noorteüritusel, laagris või osalenud mõne noorteorganisatsiooni tegevuses?

1. Jah.

2. Ei.

2. Millistes huviringides või huvikoolides Sa käid?

1. kunsti või käsitööring/kunstikool

2. muusikaring/ muusikakool

3. tantsuring/tantsukool

4. näitering/näitekool

5. sporditrenn/spordikool (nt ujumine, kergejõustik, judo, maadlus, purjetamine vms)

6. tehnikaring

7. loodusing

8. mõnes muus huviringis

9. Ei osale üheski ringis ega trennis

3. Kas Sa oled osalenud 2015/2016. aastal Tarvastu valla noorteüritustel, nt kooli stiilinädal, noortekeskuse vaheaja tegevused.

1. Jah

2. Ei

4. Kas Sa oled käinud 2015/2016. aastal mõnes laste- või noortelaagris?

1. Jah

2. Ei

5. Kas Sa oled käinud 2015/2016. aastal Tarvastu Avatud Noortekeskuses?

1. Jah

2. Ei.

6. Tarvastu vallas on lastel võimalik kuuluda mitmesse noorteorganisatsiooni või – ühingusse, kus võetakse koos ette põnevaid asju ja leitakse uusi sõpru.

Kas Sa tead mõnda noorteühendust või noorteorganisatsiooni? Kui tead, siis palun kirjuta selle nimi ja millega nad tegelevad.

1. Jah,

2. Ei.

7. Kas Sa oled 2015/2016. aastal osalenud mõne noorteorganisatsiooni korraldatud üritusel?

1. Jah

2. Ei

8. Kas Tarvastu vallas on mõni Sinu vanustele lastele mõeldud koht (nt huvikool, noortekeskus, spordiklubi, noortekeskus jne), kus Sa ei saa käia, kuna see on siis kinni, kui tahaksid sinna minna?

1. Jah, palun nimeta koht.....

2. Ei

9. Kas Tarvastu vallas on mõni Sinu vanustele lastele mõeldud koht (nt huvikool, noortekeskus, spordiklubi jne), kus Sa ei saa käia, kuna see on liiga kaugel või halva koha peal?

1. Jah, palun nimeta koht.....

2. Ei

10. Kas Sa oled rahul huvikoolides, ringides, trennides ja avatud noortekeskustes kasutatavate vahenditega nagu näiteks pillid, noodid, spordivahendid, joonistamisvahendid, arvutid jne

1. Olen rahul

2. Ei ole rahul. Miks ei ole rahul?.....

3. Ei käi huvikoolis, ringis, trennis ega noortekeskuses

11. Kui Sa oled vajanud abi huviringi valikul, sõpradega suhtlemisel või mõnel muul teemal, kas Sa oled saanud abi õpetajatelt, treeneritelt, juhendajatelt, huvijuhilt psühholoogilt või mõnelt teiselt noorsootöötajalt?

1. Ei ole abi vajanud
2. Olen alati abi saanud
3. Olen enamasti abi saanud
4. Ei ole kunagi abi saanud, kui olen abi vajanud

12. Kui Sa oled tahtnud midagi teada saada, kas Sa oled alati saanud oma küsimustele vastused (juhendajalt, treenerilt, internetist, vms)?

1. Jah, alati
2. Enamasti
3. Mitte kunagi. Mille kohta Sa pole infot saanud?.....

13. Kas Sa oled:

1. Poiss
2. Tüdruk

14. Kui vana Sa oled?

..... aastane

15. Millises Tarvastu valla piirkonnas Sa elad?

.....

SUUR AITÄH VASTAMISE EEST!

Lisa 4: Küsitlusvorm 13-26-aastastele

Tere, Tarvastu valla noor vanuses 13-26eluaastat!

Palun vasta alljärgnevale küsimustikule, sest iga Sinu vastus loeb! Saadud vastuseid kasutan Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõputöö „Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedihindamine“ raames ning Viljandimaa koostöörupi noorsootöövaldkonna tegevuskava aastateks 2016-2018 koostamisel. Iga Sinu antud vastus on oluline!

Küsimustele vastamine võtab aega maksimaalselt viis minutit.

Lugupidamisega

Liis Lääts

Tarvastu valla noorsoo- ja kultuuritöötaja

1. Kui palju Sa tead Tarvastu vallas noortele pakutavatest järgmistest võimalustest? Palun märgi vastus igas reas.

		Ei ole üldse kursis	Tean natuke	Olen hästi kursis
1.	Noortekeskuste tegevustest (KOV täpsustab siin noortekeskuste nimed)			
2.	Huvitegevustest (huviringide, treeningrühmade ja huvikoolide ning spordiklubide tegevustest, näiteks muusika- ja kunstikool, tehnika-, väitlus-, foto-, näitering, trenn jne).			
3.	Noorteorganisatsioonide, noorteühenduste, osaluskogude (õpilas-, üliõpilasesinduste, noortekogude jms) tegevusest			
4.	Noortelaagritest (nt koolide, huvikoolide, huviringide, noortekeskuste, klubide või noorteorganisatsioonide poolt korraldatud laagritest)			
5.	Õpilasmalevatest			
6.	Teavitamis- ja nõustamisteenustest noortele (nt õpinõustamine, töönõustamine, tervisenõustamine ja sotsiaalnõustamine; abistamine mure korral ja vajaliku info leidmisel).			
7.	Noorteüritustest (nt...KOV toob näited kohaliku tasandi noorteüritustest)			

2. Noorteorganisatsioonid ja -ühingud pakuvad noortele võimalusi aktiivseks osalemiseks, oma ideede teostamiseks ja uute sõprade leidmiseks. Palun nimeta üks noorteorganisatsioon/noorteühing ning kirjelda, millega see organisatsioon tegeleb.

1. Jah,
2. Ei, võiks rohkem olla
3. Ei oska öelda
4. Ei tea ühtegi noorteorganisatsiooni

3. Palun märgi vastus igas reas! Kas Sinu arvates on Tarvastu vallas piisavalt:

		Jah	Ei, võiks rohkem olla	Ei oska öelda
1.	Noortekeskusi			
2.	Huvitegevusi (huvikoole, spordiklubisid, huviringe ja treeningrühmi)			
3.	Noorteorganisatsioone, noorteühendusi, osaluskogusid (õpilas-, üliõpilasesindusi, noortekogusid jms)			
4.	Võimalusi osaleda laste-/ noortelaagrites			
5.	Teavitamis- ja nõustamisteenuseid noortele			
6.	Võimalusi osaleda õpilasmalevas			
7.	Laste-/ noorteüritusi			

4. Kas Sa osalesid/osaled 2015/2016. aastal mõnes noorsootöö tegevuses nagu näiteks huviring, huvikool ja (spordi)trenn, noortekeskuse, noorteorganisatsiooni või -ühingu tegevus, õpilasesindus, osaluskogu, laager, malev, noorteüritus?

1. Jah, palun täpsusta
2. Ei.

5. Palun märgi järgnevalt noorsootöö tegevused, milles Sa osalesid/osaled 2015/2016. aastal.

Võid valida mitu vastuse varianti.

1. Huvitegevus(t)es ja huvihariduses (huviringides ja treeningrühmades huvikoolis, spordiklubides, noortekeskuses, klubis, koolis jne)
2. Noorteorganisatsiooni(de), noorteühendus(te), osaluskogu (õpilasesindus/üliõpilasesindus, noortekogud jms) tegevus(t)es
3. Noortelaagri(te)s
4. Õpilasmaleva(te)s

5. Laste-/ noorteüritus(te)l

6. Muu. Palun täpsusta!

7. Ei osalenud üheski eelnimetatud noorsootöö tegevuses

6. Kui Sa ei osale või ei osalenud 2015/2016. aastal mitte üheski eelmises küsimuses nimetatud noorsootöö tegevuses, siis palun märki kuni 3 olulisemat mitteosalemise põhjust!

1. Osalesin mõnes eelmises küsimuses nimetatud tegevuses.

Mitteosalemise põhjused:

2. Info üleküllus – ma ei suuda valida sobivat tegevust suure arvu valikute hulgast

3. Suur koormus koolis/tööl

4. Osaajaline töötamine lisaks koolile

5. Pakutav ei vasta minu ettekujutusele sellest tegevusest

6. Minu vanuses noortele ei pakuta soovitud tegevust

7. Mulle ei meeldi juhendaja(d)

8. Mulle ei meeldi seltskond, kes seal käib

9. Minu sõbrad tegelevad muude asjadega ja ma tahan nendega koos olla

10. Osalemistasu on liiga suur

11. Muud osalemiseks vajalikud kulutused on liiga kõrged

12. Tegevused toimuvad elukohast kaugel ja transpordiprobleemi tõttu ei saa osaleda

13. Tegevusi pakkuvate asutuste (nt noortekeskused, huvikoolid) lahtiolekuajad ei sobi

14. Tegevuskohad ei ole piisavalt varustatud töö- ja tegevusvahenditega

15. Mul on erivajadus(ed)

16. Ruumid ja tingimused on kehvad või ebameeldivad

17. Huvipakkuvad tegevused ei toimu minu emakeeles

18. Ei ole leidnud infot mind huvitavate tegevuste kohta

19. Puudub huvi

20. Muu põhjus, palun täpsusta:.....

7. Kuidas oled rahul Tarvastu valla noorsootöö teenuseid pakkuvate asutuste

1. Ajad ei ole mulle sobilikud. Palun nimeta koht/kohad, mille lahtiolekuajad Sulle ei sobi ja põhjenda, miks.....

2. Ajad pigem ei ole mulle sobilikud

3. Ajad on mulle pigem sobilikud

4. Ajad on mulle sobilikud

5. Mulle pole lahtiolekuajad olulised, sest ma ei käi neis kohtades

8. Kuidas oled rahul valla noorsootöö tegevuskohtade asukohaga?

1. Asukohad ei ole mulle sobilikud. Palun nimeta, milliste tegevuskohtade asukohad Sulle ei sobi ja põhjenda, miks.....
2. Asukohad pigem ei ole mulle sobilikud
3. Asukohad on mulle pigem sobilikud
4. Asukohad on mulle sobilikud
5. Mulle pole asukohad olulised, sest ma ei käi neis kohtades

9. Kuidas Sa hindad valla noorsootööasutuste poolt noortele pakutavaid vahendeid tegevusteks?

1. Halb. Palun põhjenda!
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. Mulle pole tegevusvahendid olulised, sest ma ei käi neis kohtades

10. Millega Sa sooviksid vabal ajal tegeleda, kui Sul oleksid selleks kõik võimalused olemas? Nimeta kuni 3 tegevust.

- 1.....
- 2
3.

11. Palun märgi järgnevalt need teemad, milles Sa oled tänu nõustamisele* 2015/2016.aastal saanud nõu või abi. Võid valida mitu vastuse varianti!

1. Õpingute jätkamine, edasiste õpingute planeerimine, välismaal õppimine
2. Töötamine, tööelu planeerimine, välismaal töötamine
3. Huvitegevuse valik, hobi/ringi valik, vaba aja tegevused
4. Projektide algatamine ja läbiviimine.
5. Tervis ja tervisekäitumine, sealhulgas seksuaalkasvatus
6. Suhted eakaaslastega, suhtlemisoskused
7. Muu küsimus, milles nõu oled vajanud
8. Ei ole saanud ühelgi eelnimetatud teemal nõu, kuigi olen seda vajanud.
9. Ei ole vajanud nõu.

12. Kui Sul oli vaja nõu, kas Sa teadsid, kuhu või kelle poole pöörduda?

1. Üldse ei teadnud
2. Pigem ei teadnud

3. Pigem teadsin
4. Teadsin hästi
5. Ei ole vajanud nõu

13. Kuidas oled peamiselt nõustamist saanud? Võib valida 1 vastusevariandi!

1. Olen saanud nõustamist oma koolis
2. Olen saanud nõustamist kas individuaalselt või väiksemas grupis
3. Olen külastanud internetilehekülgi, mis pakuvad nõustamisteavet
4. Olen helistanud nõustajale
5. Olen kirjutanud nõustajale e-kirja või tavalise kirja.
6. Ei ole nõustamist vajanud

14. Kuidas hindad lastele/noortele mõeldud nõustamisteenuse kättesaadavust Tarvastu vallas?

1. Halb. Palun põhjenda!.....
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. Ei ole nõustamist vajanud

15. Kui palju aitas nõustamisel saadud info või nõuanne Sind sobivate võimaluste otsimisel ja/või valikute tegemisel?

1. Ei aidanud üldse
2. Aitas vähesel määral
3. Aitas küllaltki palju
4. Aitas väga palju
5. Ei oska öelda
6. Ei ole nõustamist vajanud

16. Kuidas hindad saadud nõustamist Tarvastu vallas?

1. Halb. Palun põhjenda.....
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. Ei ole nõustamist vajanud

17. Kuidas mõjutab Sinu perekonna majanduslik olukord Sinu osalemist noortele mõeldud tegevustes?

1. Ei võimalda üldse osaleda
2. Võimaldab osaleda, kuid suurte piirangutega
3. Võimaldab osaleda mõningate piirangutega
4. Võimaldab osaleda ilma piiranguteta

18. Kuidas hindad noori puudutava ja Sulle vajaliku info kättesaadavust?

1. Halb
2. Pigem halb
3. Pigem hea
4. Hea
5. Ei oska öelda

19. Palun nimeta 3 peamist kohta, kust otsid kõige rohkem noori puudutavat infot.

1.
2.
3.

20. Kas Sa oled 2015/2016. aasta jooksul osalenud mõne töörühma, komisjoni, foorumi, ümarlaua, arvamuse kujundamise töös või vastanud küsitlusele, mis on puudutanud kodukohaga või laste/noorte tegemistega seotud küsimusi?

1. Ei ole
2. Jah, olen. Palun täpsusta, kus Sa oled osalenud!.....

21. Kas Sinu arvates on Tarvastu vallas üldiselt arvestatakse noori puudutavate otsuste tegemisel laste/noorte huvide ja vajadustega?

1. Kunagi ei arvestata
2. Enamasti ei arvestata
3. Enamasti arvestatakse
4. Alati arvestatakse
5. Ei oska öelda

22. Kas Sulle meeldib Tarvastu vallas elada?

1. Ei meeldi üldse. Palun põhjenda, miks ei meeldi!

.....
.....

2. Pigem ei meeldi

3. Pigem meeldib

4. Väga meeldib

23. Mis on Sinu põhitegevus?

1. Õpilane

2. Üliõpilane

3. Kutsekooli õpilane

4. Töötan

5. Töötu

6. Muu.....

24. Kui vana Sa oled?

... aastane

25. Kas Sa oled:

1. Poiss

2. Tüdruk

26. Millises Tarvastu valla piirkonnas Sa elad?

.....

SUUR TÄNU VASTAMAST!

Lisa 5: Küsitlusvorm noorteühenduste ja -organisatsioonidele

Tere, Tarvastu valla noorteühenduste- ja organisatsioonide juht!
Palun vasta alljärgnevale küsimustikule! Vastuseid kasutan Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõputöö „Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedihindamine“ raames ning Viljandimaa koostöögrupi noorsootöövaldkonna tegevuskava aastateks 2016-2018 koostamisel Iga Sinu antud vastus on oluline! Küsimustele vastamine võtab aega maksimaalselt 8 minutit.

Lugupidamisega

Liis Lääts

Tarvastu valla noorsoo- ja kultuuritöötaja

1. Teie organisatsiooni nimi on

2. Mis on Teie organisatsiooni põhitegevusvaldkond?

.....

3. Kas Teie organisatsiooni põhitegevus on valdavalt seotud... Võib valida mitu varianti!

1. kohaliku omavalitsuse tasandiga

2. maakondliku tasandiga

3. üleriigilise tasandiga

4. rahvusvahelise tasandiga

4. Mis aastast Teie organisatsioon kohalikus omavalitsuses tegutseb?

..... aastast

5. Kui suur on Teie organisatsiooni registreeritud liikmete arv kohalikus omavalitsuses?

.....liikmeid

6. Milline on Teie organisatsiooni liikmete vanus kohalikus omavalitsuses? Võib valida mitu varianti!:

1. 7-12 aastat

2. 13-19 aastat

3. 20 -26 aastat

4. üle 26 aasta

7. Teie organisatsiooni registreeritud liikmetest on kohalikus omavalitsuses aktiivseid liikmeid (liikmed, kes võtavad pidevalt osa noorteühingute tegevustest):

1. kuni 7-26 aastaste seas kokku..... inimest
2. üle 26 aastaste seas kokku..... inimest.

8. Kui palju kohaliku omavalitsuse noori on orienteeruvalt 2015/2016. aasta jooksul kokku osalenud Teie organisatsiooni tegevustes? Palun kirjuta ainult arv!

..... noort

9. Teie organisatsiooni juhtkonna liikmetest on:

1. kuni 26-aastased.....(arv)
2. 27-aastased ja vanemad.....(arv)

10. Teie organisatsiooni liikmete sooline jaotus (arv) kohalikus omavalitsuses on:

1.Poisse/Mehi (arv)
2.Tüdrukuid/Naisi (arv)

11. Teie organisatsiooni tegevuspiirkond (asula/linnajagu) (loetelu vastavalt kohalikule omavalitsusele) on:

.....

12. Kas Teie organisatsiooni tegevused ja üritused on suunatud:

1. Organisatsiooni liikmetele
2. Kõigile huvilistele (osalemine ei eelda liikmeks olemist)
3. Mõlemale eelnimetatud sihtgrupile

13. Kui tihti toimuvad Teie organisatsioonis tegevused (kokkusaamised, üritused jne)?

1. Vähemalt 2-3 korda nädalas
2. 1 kord nädalas
3. 2-3 korda kuus
4. 1 kord kuus
5. Mõned korrad aastas
6. 1 kord aastas
7. Harvemini kui kord aastas

14. Kas kohalik omavalitsus on eelneva aasta jooksul toetanud Teie noorteühingut järgnevalt:

		Jah	Ei	Ei oska öelda
1	rahaliste püsitoetustega			
2	ühekordsete rahaliste vahenditega			
3	ruumide rendivaba kasutamisega			
4	ruumide kommunaalmaksete eest tasumisega			
5	noorsootöö- ja spordiinventari tasuta kasutamisega			
6	transpordikulude hüvitamisega (nt. mõne üritusega seoses)			
7	mööbli ja kontoritarvete tasuta kasutamisega			
8	sidevahendite (nt telefon) tasuta kasutamisega			
9	arvuti tasuta kasutamisega			
10	tasuta koolituste/nõustamisega			
11	kodulehekülje tasuta majutamise serveris			

15. Kas Teie organisatsioon oli 2015/2016. aastal kaasatud mõnesse kohaliku omavalitsuse töörühma, komisjoni, foorumisse, ümarlauda, arvamuse kujundamisse, küsitlusse vms arutelusse?

1. Jah. Palun täpsusta, millesse

.....

2. Ei

16. Palun hinnake oma organisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse vahelist koostööd.

1. halb

2. pigem halb

3. pigem hea

4. hea

5. senine koostöö puudub

17. Kas Teie organisatsioon esitas 2015/2016. aastal kohalikule omavalitsusele ettepanekuid, pöördumisi nt õigusaktide, noorteühingute rahastamise, noorte tegevuste, noorte ürituste vms kohta?

1. Jah. Täpsusta, mis teemadel..... Palun vasta järgmisena küsimusele nr 18

2. Ei. Palun vasta järgmisena küsimusele nr 19

3. Ei oska öelda. Palun vasta järgmisena küsimusele nr 19

18. Juhul, kui Teie ettepanekud eeldasid kohaliku omavalitsuse tagasisidet, siis kas Teile vastati mõistliku aja jooksul?

1. Ei vastatud
2. Enamasti ei vastatud
3. Enamasti vastati
4. Alati vastati
5. Ettepanekud ei eeldanud tagasisidet

19. Palun kirjeldage oma organisatsiooni ootusi kohalikule omavalitsusele 2015/2016. aastal.

.....

.....

.....

.....

20. Mida Teie organisatsioon suudab pakkuda kohalikule omavalitsusele 2015/2016. aastal?

.....

.....

.....

.....

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

Lisa 6: Küsitlusvorm noorsootöötajatele

Tere, Tarvastu valla noorsootöötaja!

Palun vasta alljärgnevale küsimustikule, sest iga Sinu vastus loeb! Saadud vastuseid kasutan Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõputöö „Tarvastu valla noorsootöö kvaliteedihindamine“ raames ning Viljandimaa koostöögrupi noorsootöövaldkonna tegevuskava aastateks 2016-2018 koostamisel. Küsimustele vastamine võtab aega maksimaalselt 10 minutit.

Lugupidamisega

Liis Lääts

Tarvastu valla noorsoo- ja kultuuritöötaja

1. Millist tüüpi noorsootööga seotud organisatsioonis Te (peamiselt) töötate?

1. Avatud noortekeskus
2. Üldhariduskool
3. Huvikool
4. Noorte info- ja teabekeskus
5. Noorteühing
6. Kohalik omavalitsus
7. Muu, palun täpsustage

2. Kas noorsootöö on Teie:

1. Põhitegevus
2. Tasustatud kõrval- või lisatöö
3. Vabatahtlik ehk tasustamata tegevus
4. Muu, palun täpsustage

3. Mitu aastat olete noorsootööga kokku tegelenud?

1. Vähem kui aasta
2. 1-3 aastat
3. 4-6 aastat
4. 7-10 aastat
5. üle 10 aasta

4. Milline on Teie töökoormus?

1. vähemalt 40 h nädalas (täiskoha koormus)
2. 30 h nädalas (kolmveerand koha koormus)
3. 20 h nädalas (poole koha koormus)
4. 10 h nädalas või vähem (kuni veerand koha koormus)
5. Muu, palun täpsustage.....

5. Palun hinnake, kuivõrd alljärgnevad tegurid motiveerivad Teid Teie praeguses töös noortega:

		1-üldse ei motiveeri	2- pigem ei motiveeri	3-pigem motiveerib	4-väga motiveerib
1	Huvi valdkonna vastu				
2	Võimalus noorsootöö valdkonna arengut mõjutada				
3	<u>Võimalus arendada/suunata/õpetada noori</u>				
4	Noorte saavutused, kordaminekud				
5	Eneseteostuse võimalus				
6	Oma vastutuse tunnetamine				
7	Noorsootöötajate tunnustamine				
8	Võimalused isiklikuks arenguks ja enesetäiendamiseks				
9	Noorsootöötajate töökeskkond				
10	Teised noorsootöötajad ja kolleegid				
11	Noorsootöötaja töötasu				
12	Muu, palun täpsustage				

6. Kas kohalikus noorsootöös on midagi, mis Teid häirib?

1. Ei
2. Jah. Palun täpsustage!
.....
.....
.....

7. Palun kirjeldage, milline on Teie poolt noortele suunatud tegevuste õpiväljund (mõju/tulemus) noorte jaoks?

1.....
.....
.....

2. Ei oska konkreetset õpiväljundit (mõju/tulemust) välja tuua.

8. Teie sugu:

1. Mees
2. Naine

9. Teie vanus

1. alla 20-aasta
2. 21-25 aastat
3. 26-35 aastat
4. 36-45 aastat
5. 46-55 aastat
6. 56-63 aastat
7. üle 63 aasta

10. Teie haridus:

1. Põhiharidus
2. Keskharidus
3. Keskeriharidus
4. Kõrgharidus

11. Kas Teil on kehtiv noorsootöötaja kutsetunnistus?

1. Ei
2. Jah

12. Kui suur on Teie netopalk (kättesaadav summa) noorsootöö eest ühes kuus?

1. Alla 100 euri (alla 1565 kr)
2. 100.01-250 euri (1566-3911 kr)
3. 250.01-400 euri (3912-6258 kr)
4. 400.01-650 euri (6259-10170 kr)
5. üle 650 euri (üle 10170 kr)
6. Töö ei ole tasustatud/vabatahtlik töö

7. Ei oska öelda

8. Ei soovi öelda

13. Teie ettepanekud noorsootöö arendamiseks Tarvastu vallas.

.....

.....

.....

.....

SUUR TÄNU VASTAMISE EEST!

SUMMARY

„The youth work quality of Tarvastu parish“

The **main problem** of this research was to find out the youth work quality of Tarvastu parish.

According to problem **the aim of** this research was to find out, what is the framework of quality of the youth work, current situation of Tarvastu parish youth work, which are the main strengths and main development needs.

In order to reach a conclusion, I found **answers to following questions:**

1. Which is the framework of quality of the youth work?
2. Which are the most developed youth work aspects?
3. What are the possible youth work development needs in Tarvastu parish?

I found following **answers to research questions:**

The framework of doing quality youth work is based on European Union, Estonian and local government main purposes.

The most developed youth work in Tarvastu parish are: „There has been created diverse opportunities for youth to participate in youth work“, “There has been created diverse opportunities to conduct enterprisingness“ and “prevention and support for solving problems is diverse and it is supported by cooperation network”.

It is noteworthy that 179 out of 253 potential youth work participants participate in recreational activities. It is possible due to financial support of Tarvastu local government. Tarvastu gymnasium has the key role of conducting the enterprisingness. It provides financial support for students to participate in different entrepreneurship trainings. In Tarvastu parish there is a network of youth work specialists (for example youth worker, leisure time manager and children protection specialist).

The main youth work development need of Tarvastu parish is to increase youth involvement in local government decisions. Youths need to develop habits of contributing to the discussion and raise awareness about the learning experience by participation. If the youth worker can reflect the views of young people, then the youth work will be more based on youths and community needs.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, **Liis Lääts** (sünnikuupäev: 04.06.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Tarvastu valla noorsootöö kvaliteet“, mille juhendaja on **Lii Araste**

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, 23.05.2016